

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

GAZİ TÖMER YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ
DİNLEME ETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülşah YAVUZ

TOKAT
Ağustos, 2016

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

GAZİ TÖMER YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ
DİNLEME ETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülşah YAVUZ

Danışman: Doç. Dr. Fatih YILMAZ

TOKAT
Ağustos, 2016

T.C.

**GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Lisansüstü Tez Çalışması Etik Sözleşmesi

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplandığını, hazırlandığı ve raporlaştırıldığını, iş bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programından taradığımı bana ait olmayan tüm bilgi, veri, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder sorumlüğün tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

22/08/2016

Gülşah YAVUZ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

G¼lřah YAVUZ'un "Gazi TÖMER Yabancılar için T¼rkçe ğretim Seti Dinleme Etkinliklerinin İncelenmesi" adlı çalışması 22.08.2016 tarihinde j¼rimiz tarafından T¼rkçe Eğitim Ana Bilim Dalı'nda y¼ksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı Başkan:Doç.

Dr. Adem İşCAN

¼ye (Tez Danışman):Doç. Dr. Fatih YILMAZ

¼ye: Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKÇAY

Onay

Yukarıda imzaların adı geçen ğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım .

..../..../2016

Doç. Dr. Adem İşCAN

Enstit¼ M¼d¼r¼

ÖNSÖZ

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin yaygınlaşmasıyla beraber bu alanda yararlanmak üzere ders kitapları oluşturulmuştur. Bu kitaplar üzerinde yapılan incelemeler doğrultusunda kitapların Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan kazanımlardan oldukça uzak ve amaca tam anlamıyla hizmet etmeyen özellikler taşıdığı ortaya konmuştur. Bu metinde dil becerileri bir bütün olarak düşünülmekte ve iletişimsel yetinin de bu bağlamda geliştirilmesi üzerinde durulmaktadır. Ancak oluşturulan ders kitaplarında dil becerilerine eşit oranda yer verilmediği dinleme becerisinin ise neredeyse tamamen yok sayıldığı görülmektedir. Bu anlamda oluşturulan kitapların amaca hizmet etmekten çok ihtiyacı karşılamaya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bu eksikleri gidermek ve geliştirmekte olan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına katkı sağlamak amacıyla yeni ders kitapları TÖMER tarafından oluşturulmaktadır. Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından oluşturulan Yabancılar İçin Türkçe Seti (A1-A2-B1-B2 seviyelerine ait kitaplar ve dinleme metinlerinin yer aldığı CD' ler) de bu alanda kullanılan güncel kaynaklardan biridir. Bu sebeple Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Setinde yer alan dil becerilerine ait etkinlikler tespit edilerek bu etkinliklerde dinleme becerisi etkinliklerine diğer dil becerileri kadar önem verilip verilmediği incelenmiştir.

Bu çalışmanın çıkış noktasını da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti' nin dil becerilerinin bir bütün halinde ele alınarak iletişimsel yetinin geliştirilmesi gerektiği görüşüne uygun olup olmadığının incelenmesi oluşturmaktadır. Buradan hareketle çalışmamızda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılması onaylanmış kitaplar evren olarak kabul edilmiştir. Bu kitaplar arasında Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından oluşturulmuş Yabancılar İçin Türkçe Seti A1,A2,B1,B2 kitaplarında yer alan dinleme becerisi etkinlikleri ve dinleme metinleri de bu çalışmanın örneğini oluşturmaktadır. Kitaplarda yer alan dinleme becerisi etkinlikleri; dinleme becerisine ait etkinliklerin kitapta yer alan diğer etkinliklere oranının ne olduğu, dinleme becerilerine ait etkinliklerde hangi etkinlik türlerinden yararlandığı ve var olan dinleme becerisi etkinliklerinin ve dinleme metinlerinin yer aldığı CD'lerin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımlarına uygun olup olmadığı noktalarında incelenmiştir.

Bu çalışma, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinin de diğer dil becerileri kadar önemsenmesi gereken bir beceri olduğunun Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve

Metni bağlamında ortaya konması açısından gelişmekte olan bu alana büyük katkı sağlayacaktır.

TEŞEKKÜR

Çalışmanın ilk aőamasından itibaren, konu seğiminden, kaynak araőtırmasına, çalışmanın biçimlenmesinden, tamamlanmasına kadar her aşamada çok değerli katkılarını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Sayın Fatih YILMAZ' a, hayatımın her aşamasında bana her türlü desteği vererek yanımda olan annem Neőe BABACAN'a, babam Reőat BABACAN' a, kardeőlerim Elif Nur ve Alp Arda BABACAN' a, bu süreçte benim en büyük destekçim ve hayatımı paylaőtıėım sevgili eőim Selahattin YAVUZ' a sabır ve desteklerinden dolayı yürekten teşekkür ediyor; bu çalıőmayı bana hayatta her şeyi başarabileceğim gücünü veren oğlum Pars Ata YAVUZ' a ithaf ediyorum.

ÖZET

Gelişen teknolojiyle beraber sınırlar kalkmış dünyanın çeşitli noktalarıyla daha kolay iletişim kurulabilir hale gelinmiştir. Dünyayı tanıyan, çevresiyle sağlıklı iletişim kurabilen, farklı kültürlere saygılı ve anadilinin yanı sıra en az bir yabancı dil bilen bireyler yetiştirmek dil öğretiminin amacı olmuştur. Böylece çok dillilik ve çok kültürlülük kavramları önem kazanmıştır. Dil öğretiminin belirli bir temele dayandırılması ve belirli kurallar çerçevesinde öğretilmesinin gerekliliği sonucunda da Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni ortaya çıkmıştır. Bu metin çok dillilik ve çok kültürlülük kavramlarına vurgu yaparak iletişimsel bağlamda dil öğretimini önemsemektedir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde iletişimsel yetinin geliştirilmesi sürecinde dil becerileri bir bütün halinde ele alınarak bütün becerilere eşit oranda önem verilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Ancak gerek anadili öğretiminde gerekse Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisine gereken önem verilmeyerek bu becerinin kendiliğinden geliştiği varsayılmaktadır.

Bu çalışmanın amacını da gerek anadili gerek Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ihmal edilen dinleme becerisinin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bağlamında değerlendirilerek dil becerilerinin bir bütün halinde geliştirilmesi gerektiği ancak dinleme becerisinin kendiliğinden geliştiği varsayılarak bu becerinin yeteri kadar önemsenmediğinin ortaya konulması oluşturmaktadır. Bu bağlamda Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Setindeki dinleme becerileri incelenmiştir. Bu süreçte öncelikle doküman analizi yönteminden yararlanılarak Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti A1,A2,B1,B2 seviyeleri incelenmiş sette yer alan dinleme becerisi etkinlikleri tespit edilmiştir. Dinleme becerisi etkinlikleri tespit edildikten sonra bu çalışmada; Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar için Türkçe Setinde yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin diğer dil becerisi etkinliklerine oranının ne olduğu, dinleme becerisi etkinliklerinde hangi etkinlik türlerinden yararlanıldığı, sette yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin ve dinleme becerisi etkinliklerini kapsayan dinleme metinlerinin yer aldığı dinleme CD' lerinin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine uygun olup olmadığı sorularına cevap aranmıştır.

Öncelikle seti oluşturan A1,A2,B1,B2 seviyelerinde yer alan dil becerilerine ait etkinlik sayıları tespit edilmiştir. Sonraki aşamada dinleme becerilerine ait etkinlik sayılarının diğer dil becerilerine ait etkinlik sayılarına oranı saptanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda dinleme becerisi etkinliklerine diğer dil becerisi etkinliklerine

oranla oldukça az yer verildiği ve dinleme becerisinin diğer dil becerileri kadar önemsenmediği görülmüştür. Daha sonra var olan dinleme becerisi etkinliklerinde hangi tür dinleme becerisi etkinliklerinden yararlanıldığı tespit edilmiştir. Bu aşamada kitaplarda yer alan dinleme becerisi etkinliklerinde dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrası etkinliklerine yer verilip verilmediği var olan etkinliklerde de hangi türlerden yararlanıldığı kitap bazında saptanmıştır. En son aşamada da sette yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin ve dinleme becerisi etkinliklerini kapsayan dinleme metinlerinin yer aldığı CD'lerin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımlarına uygun olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu tespit yapılırken dinleme becerisi etkinliklerinin dil seviyelerine uygun olup olmadığı belirlenmeye çalışılmış, dinleme CD'lerinde yer alan metinlerin seviyeye uygunluğu, telaffuzların düzgün ve anlaşılır olup olmadığı, aynı zamanda standart dil yapılarına yer verilip verilmediği noktalarında incelenmiştir.

Sonuç olarak çalışmamızda ele aldığımız üç ana soruya alınan cevaplar doğrultusunda seti oluşturan kitaplarda yer alan dinleme becerisine ait etkinliklerin diğer dil becerilerine ait etkinliklere oranının %20'nin altında olduğu tespit edilmiştir. Dört temel dil becerisinden biri olan dinleme becerisine ait etkinlik oranlarının diğer dil becerilerine ait oranlar düzeyinde olması beklenmektedir. Bu amaçla dinleme becerisi etkinliklerinin sayısının artırılması gerekmektedir. Sette yer alan dinleme becerisi etkinlikleri tür açısından ele alındığında dinleme anı etkinliklerinin 23 tanesinin metindeki boşlukları doldurma etkinliğinden; dinleme sonrası etkinliklerinin de 98 tanesinin doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli etkinliğinden oluştuğu görülmektedir. Etkinliklerde tek tip etkinlik türlerinden yararlanması öğrencinin dinleme sürecinin tek boyutuna odaklanarak dinleme becerisini diğer dil becerileri ile ilişkilendirememelerine sebep olmaktadır. Bu sebeple etkinlik türleri seçilirken dinlemenin bir süreç olduğu dikkate alınarak öğrencilerin dinleme becerisi ile konuşma, okuma ve yazma becerilerini de geliştirebilecekleri yazma, özetleme, diyalogun eksik cümlesini tamamlama gibi etkinlik türlerine yer verilmesi gerekmektedir. Sette yer alan dinleme becerisi etkinlikleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bağlamında incelendiğinde etkinliklerin dil seviyelerine uygun olarak A1 seviyesinde sözcük öğretimini hedefleyen ya da B2 seviyesinde soyut konuları içeren etkinliklerden yararlandığı görülmektedir. Dinleme etkinliklerini kapsayan dinleme metinlerinin yer aldığı dinleme CD'leri incelendiğinde de metinlerin seviyelere göre anlaşılır şekilde telaffuz edildiği belirlenmiştir. Ses tonu ve ima yoluyla verilmek istenen mesajın yansıtılmaya

alışılarak dilde standart kullanıma yer verilmiştir. Metinlerin sürelerinin de seviyeye uygun olarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda gerek anadili gerek Türkçenin yabancı dil olarak ğretiminde ihmal edilmiş olan dinleme becerisinin dil öğretiminin temel dayanak noktası olan Avrupa Dilleri Ortak ereve Metni bağlamında iletişimsel yetinin geliştirilmesi açısından daha fazla nemsilmesi gerektiği üzerinde durulmuş ve bu çalışma ile gelişmekte olan yabancı dil olarak Türkçe ğretiminde yeteri kadar nemsilmeyen dinleme becerisi alanına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, dinleme becerisi, Gazi Üniversitesi TMER

ABSTRACT

With ever evolving technology, boundaries have been lifted and communicating across many points on earth is made easy. And the mission of a language teacher has become; raising youth who know the world, can establish healthy communication, and can speak at least one foreign language. Thus, multi language and multi culturulism had gained importance. To base foreign language teaching on a foundation and have teaching be done according to solid guidelines, European Languages Common Framework has come about. This script regards teaching foreign languages with emphasis on multi-lingualism and multi-culturalism. Within the European Languages Common Framework; it is scribed about putting emphasis on approaching language teaching as a whole in terms of increasing communicative competency. However, whether teaching foreign languages or teaching Turkish as a foreign language, listening skills are not emphasized on, as it is assumed to develop naturally.

The purpose of this paper is to convey the idea of listening skills not being emphasized on, even though, whether teaching a foreign language or teaching Turkish as a foreign language; European Languages Common Framework states language needs to be approached as a whole. In this way, listening skills within Gazi University's TOMER Turkish for foreigners set's are examined. In this process, Gazi University's TOMER Turkish for foreigners set's A1,A2,B1,B2 levels are examined and listening skills activities are pinned. Thereon, Gazi University's TOMER Turkish for foreigners set's listenin activities are compared to other language skill activities in terms of ratio, what types of activities are used in listening skills, and whether the CD's housing the listening activities are compliant with European Languages Common Framework standards.

Primarily, the total number of linguistic activities in the set is determined. At this point, the ratio of listening activities compared to other activities is identified. Thus, it was determined that listening skill activities are considerably less than other activities, and listening skills are not regarded as much as other skills. Later, the type of activities used in learning listening skills were identified. At this point, it was analysed whether pre-listening, during listening, and after listening activities are included in the listening activities; and the activities are evaluated on a book basis. On the last phase, CD's which include listening activities and the scripts of listening activities are evaluated for compliance with European Languages Common Framework. During this evaluation, it

was attempted to determine if the listening activities are suitable with the level of understanding, whether pronunciations were correct and understandable, as well as their adherence with grammar rules.

As a result of this study, in light of the answers gathered for the three main questions, it is seen that the ratio of listening activities is than 20% compared with other activities. Listening, one of the four pillars of linguistic competency, is expected to have the same ratio as the others. For this reason, the number of listening competency activities needs to be increased. When types of listening activities in the set were reviewed, it was found that 23 of the activities were fill in the blanks, while another 98 were either true or false, or multiple choice. Utilization of monotype activities results in students focusing on a single aspect of listening, thus, being unable to interconnect with other areas of lingual competency. Therefore, during selection of types of activities; listening should be considered as a process. Hence, student's listening, reading and writing skills may be honed through activities like; writing, summarizing, and complete the sentence in dialog. When listening skill activities within the set were studied in terms of European Languages Common Framework, it was seen that activities utilized to teach words in A1 level, or include intangibles in B2 level as deemed suitable. And the in CD's which include these listening activities, contents were also suitable to individual levels, as pronunciations were correct. Through intonations and connotations, message aimed to get across was conveyed. Scripts were also suitable in terms of length. Moving forward with the findings of this research; it was emphasized that listening skills, which have been mostly neglected in learning Turkish, whether as native language or otherwise, in context of European Languages Common Framework needs to be paid more attention to, in order for better improvement of communicative skills. And with this study, it was aimed to contribute to Turkish as a foreign language program which is under development.

Key Words: Turkish as a foreign language, listening skill, Gazi University
TOMER

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	i
ÖNSÖZ.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	2
Amaç ve Önem.....	4
Problem Tümcesi.....	6
Sayıtlar.....	6
Sınırlılıklar.....	7
BÖLÜM II.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
Temel Kavramlar.....	9
Dil Nedir?.....	10
Dil Öğretimi ve Dil Öğretim Amaçları.....	11
Yabancı Dil Öğretimi.....	12
Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni.....	13
Avrupa Dil Gelişim Dosyası Projesi.....	14
Dil Pasaportu.....	14

Dil Geçmişi	15
Dil Dosyası.....	15
Dil Öğretiminde Dil Becerileri ve Önemi.....	16
Dinleme Becerisi.....	17
İşitme- Dinleme Arasındaki Fark Nedir?.....	20
Dinleme Türleri.....	21
Dinleme Becerisinin Diğer Dil Becerileri ile İlişkisi.....	22
Dinleme- Konuşma Becerilerinin Birbirleriyle İlişkisi.....	22
Dinleme- Okuma Becerilerinin Birbirleriyle İlişkisi	23
Dinleme- Yazma Becerilerinin Birbirleriyle İlişkisi.....	24
Dinlenecek Materyallerin Özellikleri.....	26
Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler	28
BÖLÜM III.....	30
YÖNTEM	30
Araştırma Modeli	31
Evren ve Örneklem	31
Veri Toplama Araçları	32
Verilerin Toplanması ve Analizi.....	33
BÖLÜM IV	34
BULGULAR.....	34
BÖLÜM V	58
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58
KAYNAKÇA.....	64

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Leon'un Etkinlik Türleri Sınıflandırması.....	28
Tablo 2. Yabancılar İçin Türkçe Seti A1 Seviyesi Dil Becerileri Dağılım Oranı.....	35
Tablo 3. Yabancılar İçin Türkçe Seti A2 Seviyesi Dil Becerileri Dağılım Oranı.....	35
Tablo 4. Yabancılar İçin Türkçe Seti B1 Seviyesi Dil Becerileri Dağılım Oranı.....	36
Tablo 5. Yabancılar İçin Türkçe Seti B2 Seviyesi Dil Becerileri Dağılım Oranı.....	36
Tablo 6. Yabancılar İçin Türkçe Seti A1 seviyesi dinleme etkinlik türleri	38
Tablo 7. Yabancılar İçin Türkçe Seti A2 seviyesi dinleme etkinlik türleri	40
Tablo 8. Yabancılar İçin Türkçe Seti B1 seviyesi dinleme etkinlik türleri	43
Tablo 9. Yabancılar İçin Türkçe Seti B2 seviyesi dinleme etkinlik türleri	46
Tablo 10. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımları	50

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Yabancılar İçin Türkçe Seti A1 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri..... 51
- Şekil 2. Yabancılar İçin Türkçe Seti A1 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri..... 52
- Şekil 3. Yabancılar İçin Türkçe Seti A2 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri..... 52
- Şekil 4. Yabancılar İçin Türkçe Seti A2 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri..... 53
- Şekil 5. Yabancılar İçin Türkçe Seti B1 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri 54
- Şekil 6. Yabancılar İçin Türkçe Seti B1 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri 55
- Şekil 7. Yabancılar İçin Türkçe Seti B2 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri 55
- Şekil 8. Yabancılar İçin Türkçe Seti B2 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri 56

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde Türkiye'nin gerek siyasi gerek ekonomik açıdan gelişim göstermesi dünya kamuoyunda dikkatleri üzerine çekmesini sağlamıştır. Dünya ülkemizi merak eder hale gelmiş, kültürel zenginliklerimize, tarihi mirasımıza, yaşam şeklimize, müziğimize, eğitim kurumlarımıza, sanayimize, ekonomik kaynaklarımıza ilgi duymaya başlamıştır. Dünyanın çeşitli yerlerinden öğrenciler gelerek ülkemizde eğitim görmekte ve yabancı iş adamları Türk sanayi pazarında kendilerine yer edinerek Türk iş adamları ile iş birliği yapmaktadır. Türk mutfağı, kültürü adını dünyada duyurmayı başarmıştır. Durum böyle olunca Türk diline de duyulan ilgi artmış, dünyanın çeşitli yerlerinden insanlar Türkçe öğrenme çabası içine girmiştir. Bu amaçla Türkçenin yabancı dil olarak nasıl öğretilebileceği üzerinde durularak bu süreçte evrensel dil öğretim programlarından yararlanılmıştır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere bakıldığında zaman öğrenciyi merkeze alan ortak bir anlayış ve ölçüt benimseme yoluna gidildiği görülmektedir. Bu amaçla öğrencinin başka bir dili öğrenme sürecini, dili nasıl ve nerede öğrendiğini somut hale getirebilmesi amacıyla Dil Gelişim Dosyası oluşturulmuştur. Yabancı dil öğretimi ile ilgili politikalar oluşturularak bu politikalar çok dillilik ve çok kültürlülük temaları ile şekillendirilmiştir.

Yabancı dil öğretim politikaları bünyesinde kültürel, dilsel boyutları bulundurmakla beraber siyasi boyuta da yer vermektedir. Bu çalışmalar Avrupa Birliği üye ülkeler arasında engelleri kaldırarak bütünlüğü sağlamaya yöneliktir. Bu amaçla dil öğretiminde genel kuralları içeren Avrupa Dil Gelişim Dosyası dil öğretim programlarında kullanılmıştır.

Avrupa Dil Gelişim Dosyası ile dil öğrenen öğrencilerin bilmesi gerekenler belirli pedagojik metotlarla belirtilmiş ve dil seviyesi ölçütleri kesin ve açıklayıcı hale getirilerek öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini değerlendirebilmeleri amaçlanmıştır. Avrupa Dil Gelişim Dosyasının kuramsal çerçevesini Avrupa Konseyinin dil öğretimi konusundaki en önemli çalışmalarından biri olan "Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni" oluşturmaktadır. Bu iki belge sayesinde dil öğretiminin aşamaları kaydedilmekte, kontrollü bir ilerleyiş gerçekleştirilmektedir.

Dört beceriden oluşan dil; bu dört becerinin birbirini desteklemesiyle gelişim göstermektedir. İyi dinleyen, okuyan biri kendini yazılı ve sözlü olarak daha iyi ifade edebilmektedir. Dinleme becerisi de aslında bu becerilerin başında gelmektedir. İnsan dünyayı ilk olarak dinleme becerisiyle algılamaktadır. Çevresinde duyduğu seslere tepkiler vermekte, o sesleri tekrar ederek konuşma becerisini kazanmaktadır. İlerleyen yaşlarında çevresinde olup bitenleri işiterek algılamakta, birçok uyarana maruz kalmaktadır. Okul ortamında öğrendiği bilgileri dinleme yoluyla edinmekte, günlük hayatında insanlarla iletişimini dinleme becerisi ile gerçekleştirmektedir. Kısacası hayatı dinleme becerisi sayesinde öğrenmektedir. . Ancak bu becerinin kendiliğinden geliştiği var sayılmakta gerek anadili öğretiminde gerek Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinin geliştirilmesine gereken önem verilmemektedir. Türkçe Öğretim Programı'nda dahi becerilere ayrılan oranların okuma becerisinde %30, yazma ve konuşma becerilerinde %20, dinleme becerisinde %15 ve dil bilgisinde de %15 olduğu görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de bu beceriye gereken önemin verilmemesi aslında öngörüleli bir durumdur. Bu alanda yeterli çalışmaların yapılmadığı, kullanılan kaynaklarda da yeterli etkinliklerin yer almadığı görülmektedir. Bu amaçla yeni etkinlikler tasarlanmalı dinleme becerisinin geliştirilmesine katkıda bulunulmalıdır.

Bu bölümde de “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dinleme Becerisi Etkinliklerinin Önemi” adlı çalışmamız hakkında Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninden yola çıkılarak genel bilgilere, çalışmanın sınırlılıklarına ve değerlendirmelere yer verilecektir. Bu bağlamdan hareketle problem durumu, çalışmanın amacı, önemi, hangi sınırlılıklar ve sayıtlılar çerçevesinde gerçekleştiğine dair temel bilgiler üzerinde durulmuştur.

Problem Durumu

Teknolojinin gelişmesi, dil becerilerine verilen önemin artması gibi sebeplerden dolayı günlük yaşam içinde insanlar birbirleriyle daha kolay iletişim kurabilir hale gelmiştir. Bu durum da dil becerilerinin aktif kullanımını gerektirmektedir. Dinleme becerisi diğer dil becerileri arasında en aktif kullanılanıdır. İnsan çevresini ilk olarak dinleyerek algılamakta, iletişim sürecinde dinleme becerisini kullanmakta, haberleri dinlemekte, müzikleri dinlemekte, okulda öğretmenini dinlemekte kısacası yaşamı

dinleme becerisi ile algılamaktadır. Hayatımızda bu kadar önemli yer tutan dinleme becerisi diğer dil becerileri arasında en çok ihmal edilen dil becerisidir. Bu becerinin kendiliğinden geliştiği var sayılmakta bu konu hakkında yeterli çalışma yapılmamaktadır.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninin dil öğretiminde temel dayanak noktası olmasından hareketle dinleme becerisinin geliştirilmesine verilen önem artmış, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kaynaklarında da dinleme etkinliklerine son yıllarda yer vermeye başlanmıştır. Dinleme becerisi edinilen ilk dil becerisi olmasından dolayı diğer dil becerilerinin gelişmesinde de öncü rol üstlenmektedir. Ediniminin anne karnında başlayıp geliştirilmesinin de ömür boyu devam ettiği dinleme becerisi bir bakıma insanın dünyayı algılamasının ilk basamağı olarak görülmektedir. Çevresini tanıyan, onu anlamlandıran birey zamanla kendisini de ifade etme ihtiyacı duyacak ve bu da beraberinde diğer dil becerilerinin edinilmesini gerekli kılacaktır. Buradan hareketle iyi bir dinleyici, edinmiş olduğu anlama becerisiyle çevresini okuma yoluyla da algılayabilecek aynı zamanda kendisini de konuşma ve yazma yoluyla ifade edebilecektir.

İletişim çağını yaşadığımız bugünlerde modern insan profilini çevresini anlayan, anlamlandıran ve kendisini ifade edebilen bireyler oluşturmaktadır. Bu aşamaların da ilk basamağını dinleme becerisinin oluşturmasından dolayı bu beceriye daha fazla önem verilmesi gerektiği üzerinde son yıllarda daha fazla durulmaya başlanmıştır. Var olan kaynakların neredeyse ders kitaplarıyla sınırlı olduğunu söylemek mümkündür. Var olan ders kitaplarının da okuma, konuşma ve yazma becerilerine ağırlık verirken dinleme becerisine gereken önemi vermediğini söylemek mümkündür. Hatta bazı kitaplarda dinleme becerilerine ait etkinliklere hiç yer verilmediği görülmektedir.

Teknolojinin de gelişmesiyle beraber insanlar iletişimsel anlamda birçok aygıtla tanışmış ve bunları aktif olarak kullanmaya başlamıştır. Teknolojinin hayatımıza hakim olmasının etkileri dil öğretiminde de kendisini göstermiş; dil öğretmek amacıyla hazırlanmış bilgisayar temelli, internet kullanımına dayanan, podcastler, online dersler, dil öğretimine özel hazırlanmış telefon ve bilgisayar uygulamaları hayatımıza girmiştir. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan teknolojik kaynaklara bakıldığı zaman bu alanda yararlanılan birkaç internet sitesi dışında önemli bir uygulama, podcast ya da yazılımın olmadığı görülmektedir. Teknolojik anlamda en çok

yararlanılan materyalin dinleme CD'leri olduğunu söylemek mümkündür. Çoğu sette dinleme metinlerini içeren CD'lere yer verilmediği de dikkat çekmektedir. CD'lerde yer alması gereken dinleme metinleri öğretmen kılavuz kitaplarında yer almaktadır. Ancak CD'lerin bulunmaması telaffuz anlamında farklılıkların doğmasına ve öğrencilerin doğru olmayan telaffuz edinimlerine sebep olmaktadır. Bunun yerine standart dil kullanımı adına dinleme CD'lerinden yararlanılması dilin doğru öğrenilmesi açısından oldukça önemlidir. Dil öğretiminde hitap edilen duyu organı sayısı arttıkça kalıcılığın da artmasından dolayı dinleme CD'lerinin videolarla desteklenerek kalıcılığın artırılması ve dinleme becerisinin geliştirilmesi mümkündür. Bu anlamda kullanılacak en önemli materyallerden biri de podcastlerdir. Sesin video ile birleşmesi öğrencilerin dinlediklerini kalıcı hale getirmelerini sağlayarak dil öğretiminde dinleme becerisini geliştirecektir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta dinleme metinlerinin öğrencinin seviyesine uygun uzunlukta olması gerektiğidir. Seviyenin altındaki veya üstündeki metinler öğrencilerin sıkılmalarına ya da anlamamalarına sebep olabilir.

Bu çalışmada da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisi, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni temel dayanak noktası kabul edilerek değerlendirmeye alınacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yararlanılan Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 seviyelerinde yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin dinleme becerisini geliştirmeye etkisi incelenerek dinleme becerisi etkinliklerinin diğer dil becerisi etkinliklerine oranı saptanacak, dinleme etkinliklerinden hangi tür etkinliklere yer verildiği tespit edilecek ve dinleme becerisi etkinlikleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnindeki dinleme becerisi kriterleri bağlamında incelenecektir.

Amaç ve Önem

Türkiye son yıllarda gösterdiği gelişim sayesinde dünya ülkeleri arasında dikkat çekmiş böylece Türk kültürünü, Türk dilini tanıtmaya verilen önem artmıştır. Türkiye'nin siyasi anlamda da gelişim göstermesi, çeşitli kuruluşlara üye olması Türkiye'ye dolayısıyla Türkçeye duyulan ilginin de artmasını sağlamıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmasıyla beraber Türkçe resmi dil statüsüne kavuşarak daha sistemli dil öğretimini gerektirecektir. Avrupa Birliği'nin dil öğretim çalışmaları Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Avrupa Dil Gelişim Dosyası Avrupa

Konseyi tarafından oluşturulmuş çalışmalardan biridir. Bu dosya yabancı dil öğretiminin temelini oluşturur niteliktedir. Ders programları, ders materyal ve etkinlikleri, bu dosya ölçüt alınarak hazırlanmalıdır. Avrupa dil gelişim dosyasında dil becerileri de oldukça önemsenmektedir. Bu çalışmada da temel dil becerilerinden olan dinleme becerisi ele alınacaktır. Dinleme becerisi hak ettiği önemi görememiş, bu becerinin geliştirilmesi için çalışmaların yapılması gerektiği üzerinde durulmamış ve ana dili eğitiminde bile dinleme etkinlikleri programlara son yıllarda dâhil edilmiştir. Durum böyle olunca bu çalışmada dinleme becerisi üzerine bir çalışma yapılması amaçlanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi henüz gelişme aşamasındadır. Bu alanda yapılan çalışmalar oldukça azdır. Böylesine önemli ve gelişim gösteren bir alanda dil öğretiminin temelini oluşturan dil becerileri, üzerine çalışılması gereken önemli konulardandır. Dil becerilerinden dinleme becerisi de daha önce belirtildiği gibi çok önemli olmasına rağmen ihmal edilmiştir. Bu çalışmayla Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni temele alınarak Yabancılar İçin Türkçe seti dinleme becerisi bakımından değerlendirilecektir.

Bu çalışma ile dinleme becerisine diğer dil becerilerine oranla ne kadar önem verildiğinin ortaya konulması, dinleme becerisine ait etkinliklerin diğer dil becerilerine ait etkinliklere oranı, etkinliklerde hangi tür dinleme etkinliklerine yer verildiği ve bu etkinliklerin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımlarına uygun olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmadan hareketle Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni açıklanacak, dinleme becerisi bağlamında Avrupa Dil Gelişim Dosyası betimlenecek ve Yabancılar İçin Türkçe Seti incelenecektir.

Elde edilen bulgulardan hareketle bu alanın tanıtılması ve Türkçenin yabancı dil öğretiminde dinleme becerisi üzerinde durularak ihmal edilmiş olan bu becerinin kapsamlı olarak ele alınması amaçlanmaktadır. Dinleme etkinliklerinde sınıflandırmalar yapılarak etkinlik türlerinin çeşitlendirilmesi üzerinde durulmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yapılan çalışmaların azlığı dikkate alındığında bu çalışmanın alana katkı sağlaması açısından da önemi yadsınamaz.

Problem Tümcəsi

Dil becerileri arasında en az önemsenen beceri dinleme becerisidir. Bu becerinin kendiliğinden geliştiği varsayılmakta bu sebeple de bu beceriye gereken önem verilmemektedir. Son yıllarda dil öğretiminde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni' nin temel dayanak olarak kabul edilmesi ve bu metinde de dil öğretimine bir bütün olarak yaklaşılması dinleme becerisine verilen önemin artmasına sebep olmuştur. Bu çalışmada Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'ne uygun olduğu iddia edilen Yabancılar İçin Türkçe Seti dinleme becerisini geliştirmesi açısından şu kriterler doğrultusunda incelenmiştir;

- Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2 seviyelerinde dinleme becerisi etkinliklerinin sette yer alan diğer etkinliklere oranı nedir?
- Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2 seviyelerinde dinleme sürecinde hangi tür dinleme etkinliklerine yer verilmiştir?
- Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2 seviyelerindeki dinleme becerisi etkinliklerinin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni dinleme becerisi kazanımlarına uygun mudur?

Sayıtlar

Bu çalışmayla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe setini oluşturan kitapların ve dinleme CD'lerinin (A1,A2,B1,B2 seviyeleri) dinleme becerisi bağlamında yorumlanması ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. İnceleme sürecinde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımları temel ölçüt kabul edilerek bu bağlamda sette yer alan dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerilerine ait etkinliklerin eşit oranda dağıldığı, dinleme becerisinin bir süreç olarak kabul edildiği ve etkinliklerin bu doğrultuda oluşturulduğu ve seti oluşturan kitapların da Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'ne göre hazırlandığının iddia edilmesi üzerine bu kitaplarda yer alan etkinliklerin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme kazanımları ile örtüştüğü ve öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hızla gelişmesiyle beraber çalışmalarda da son yıllarda artış görülmektedir. Dinleme becerisi açısından yapılan çalışmalarda özellikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kısıtlı çalışma bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda da doküman olarak genel anlamda Yeni Hitit Serisi'nin incelendiği görülmektedir. Ancak bu alanda artan çalışmalar ortaya yeni bilgiler koymuş ve varolan bilgilerin güncellenmesini gerekli kılmıştır.

Bu çalışmada Yabancılar İçin Türkçe setinde yer alan dinleme etkinliklerinin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni dinleme becerisi kazanımlarına uygunluğunun incelenmesi açısından öncelikle bu metin üzerinde sınırlandırma yapılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla hazırlanmış Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2 seviyelerindeki etkinliklerin incelenmesinde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'ndeki dinleme hedefleri temel ölçüt olarak alınmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan birçok kaynak bulunmaktadır. Bu kaynaklar şu şekildedir;

- Yeni Hitit Seti,
- Gökkuşuğu Türkçe Seti,
- Sevgi Dili Türkçe Seti,
- Açılım Türkçe Öğretim Seti,
- Ebru Türkçe Öğretim Seti,
- Lale Türkçe Öğretim Seti,
- Ana Dilim Türkçe Öğretim Seti,
- Bizim Türkçe öğretim seti,
- Yabancılar İçin Türkçe.

Yabancılar İçin Türkçe seti dil seviyelerine göre oluşturulmuştur. Bu çalışmada incelenecek seti oluşturan TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti A1-A2-B1-B2 seviyelerine ait kitaplarda Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni ölçütlerine göre

oluşturulduğunu belirten ifadeler yer almaktadır. Bu kitaplar dışında yalnızca dilbilgisi öğretimini hedefleyen kitaplar çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Bahsedilen kitapların yeni baskılarının bulunmaması ve bu kitaplar üzerine çalışmaların yapılmış olması nedeniyle Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla hazırlanmış kitaplar arasında inceleme yapılarak Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2 seviyeleri değerlendirmeye alınacaktır. Bu değerlendirme sürecinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla hazırlanmış kitaplar dinleme becerisi bakımından değerlendirilirken çalışmanın temelini Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninden hareketle dinleme becerisi hedefleri ile uygunluğu oluşturmaktadır. Bu sebeple çalışma Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2 seviyelerindeki dinleme becerisi etkinliklerinin betimlenmesi ve değerlendirilmesiyle sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

GİRİŞ

Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan temel dayanakların ve bu dayanakları oluşturan kuramsal çerçevenin açıklanması, çalışmanın amacının somutlaştırılmasında önemlidir. Bu çalışmanın da kuramsal çerçevesinin dayanak noktasını Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bağlamında “Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2” seviyelerinde yer alan dinleme becerisini geliştirmeye yönelik oluşturulmuş dinleme etkinliklerinin dinleme becerisini geliştirme yeterliliğinin incelenmesidir. Bu sebeple çalışmanın ikinci bölümünde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisini daha iyi açıklamak amacıyla şu konular üzerinde durulmuştur:

- Dil hakkında gerekli bilgiler verilerek yabancı dil öğretimi ve dil öğretiminin amaçları açıklanmıştır.
- Çalışmamızın temelini oluşturan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi hakkında açıklamalar yapılarak dil öğretiminde temel ölçüt kabul edilen Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni, bu metnin oluşumu ve metnin içeriği hakkında gerekli bilgiler verilmiştir.
- Çalışmamızın temelini oluşturan dinleme becerisi ve işitme-dinleme farkı açıklanmış; dinleme türleri hakkında bilgiler verilerek dinleme becerisinin diğer dil becerileri ile olan ilişkisi üzerinde durulmuştur.
- Devamında dinlenecek materyallerin nasıl olması gerektiği açıklanarak dinleme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler hakkında bilgi verilmiştir.

Temel Kavramlar

İletişim çağını yaşadığımız günümüzde teknolojinin de gelişmesiyle beraber küreselleşen dünyada sınırlar aşılarak eğitim, ticaret, turizm gibi sebeplerle insanlar ülkemize gelmekte ve dünyanın çeşitli noktalarında Türkçe konuşulmaktadır. Günümüzde Türkçe öğretilen bir dil olarak görülmekte ve öğretilmesi üzerine çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde ele alınan dil becerilerinin okuma, konuşma ve yazma olduğu dikkat çekmektedir. Ancak dinleme becerisinin

bütün dil becerilerinin temelini oluşturmasına rağmen gerektiği kadar önemsenmediği ve üzerinde durulmadığı görölmektedir.

Asırlardır varlık gösteren dilimizin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisi üzerinde durmadan önce bazı konuların üzerinde durulması gerekmektedir.

Dil nedir?

Doğada hayvanların çıkardığı sesler, bitkilerin bazı olumsuz durumlarda iek aması veya yaprak dökmesi bir çeşit tepki olarak gösterilebilir. Ancak bütün bunlar arasında yalnızca insan dilini sistemli ve tutarlı bir hale getirmiştir. Çünkü insan sosyal bir varlıktır ve kendini ifade edebilme yeteneğine sahip tek canlıdır. Dil insanoğlunun var olmasıyla beraber ortaya çıkmış ve gelişerek varlığını sürdürmüştür. Durum böyle olunca dil üzerine düşünölmüş, tartışmalar yapılmış ve “dil nedir?” sorusunun cevabı aranmıştır.

Dil, insanların isteklerini anlatmak, aralarındaki anlaşmayı sağlamak için kullandıkları, seslerden örölmüş sistemdir (Özkan, Esin ve Tören, 2001:3). Dil insanların kendilerini ifade edebilmek ve başkalarıyla iletişim kurabilmek amacıyla kullandıkları seslerin oluşturduğu sistemdir. İnsanlar duygu ve düşüncelerini ifade edebilmek amacıyla vücut dilinden, el kol hareketlerinden, yüz ifadelerinden vb. yararlanmıştır. Ancak bunlar arasında en çok sesli anlatımdan yararlanılmıştır.

Dil insanların; kendilerini ifade edebilmek, başkalarıyla iletişim kurabilmek amacıyla aracı olarak kullanmaktadır. İletişimi sağlayan dil kendine has kuralları olan sistemli bir yapıdan oluşmaktadır. Dilin gelişim ve değişimi bu kurallar çerçevesinde meydana gelmektedir.

Sistemli bir yapıya sahip olan dil Ergin tarafından temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar sistemi olarak nitelendirilmış ve şu şekilde açıklanmıştır: “Dil bir gizli antlaşmalar sistemidir. Canlı ve cansız varlıkları, mefhumları, hareketleri karşılayan kelimeler üzerinde, kelimelerin birbirleri ile münasebetleri ve fikirleri anlatmak için yapılan kelime sırası üzerinde bir cemiyetin, bir kavmin, bir milletin bütün fertleri gizli anlaşmalar, gizli sözleşmeler yapmış durumdadırlar. Bu suretle bir cemiyetin bütün fertleri bir varlığı hep aynı kelime ile karşırlar. Mesela bütün Türkler bildiğimiz sert cisme taş, suya su, ışığa ışık demek için adeta sözleşmişlerdir. Bu

sözleşmeyi, bu gizli anlaşmayı her cemiyet, her kavim ayrı bir şekilde yapmış, böylece her kavmin ayrı bir dili olmuştur” (Ergin, 2008: 5).

Ergin’in açıklamalarından da anlaşılacağı üzere dil insanoğluyla varlık göstermeye başlamış ve kendine has kurallar ortaya koyarak gelişim göstermiştir. Bilinmeyen zamanlarda kendi kurallarını ortaya koymuş ve her kavim kendi dilini oluşturmuştur. Böylece dil milli bir yapıya bürünmüş ve kavimlerin özelliklerini, yaşam biçimlerini yansıtmıştır. Savaşçı toplumlarda savaş terimleri gelişim gösterirken, farklı uğraşları olan toplumlarda yaygın olan uğraşlar o dilin kavram dünyasını oluşturmuştur.

Sonuç olarak dil insanlar arasında iletişimi sağlayan, toplum yapısından etkilenen ve sürekli değişim ve gelişim gösteren canlı bir yapıdır. Dil toplumların karakterini oluşturan ve toplumları bir arada tutan en önemli yapıdır. Bu amaçla dil öğretimi üzerinde durulmalı ve dilin devamlılığı için bu alanda gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Dil Öğretimi ve Dil Öğretim Amaçları

Dil, bir toplumu bir arada tutan en önemli değerlerdendir. İnsanlar dilleri sayesinde kimliklerini korurlar. Bu sebeple dil öğretimi üzerinde durulması gereken konulardandır. Dil öğretimi gerçekleştirirken öncelikle dil konusunda kavram birliği sağlanmalıdır. Günümüzde dilbilimciler Türkçe konusunda kavram birliğini sağlayamamıştır.

“Kavramlar, insani bilimlerde sadece araştırma ve sonuç için değil, bilim adamlarının bilgi alışverişlerinde ve bilginin yayılmasında da çok önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde sık sık kavram kargaşasından söz edilmesinin sebebi, hangi bilim alanı olursa olsun o alanla ilgili kavramların oluşturulması sırasında izlenen planın ülkemizde tam olarak kullanılmaması veya başka bilim adamları tarafından benimsenmemesidir” (Yalçın, 2012: 11).Durum böyle olunca dil öğretiminde de birlik sağlanamamaktadır ve ortak bir dil öğretim yöntemi geliştirilememektedir.

Gerek yabancı dil öğretimi gerek ana dili öğretiminde çalışmalar gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Dil öğretimi çalışmalarının özellikle 1900’lü yıllarda üzerinde durulmaya başlanmış ve gelişen bilim ve teknoloji, toplumsal alandaki değişim ve iletişim çağının yaşanması dil öğretim çalışmalarının önemsenmesinde etkili olmuştur.

Çağımızın iletişim çağı olması dil becerilerinin bir bütün halinde aktif kullanımını gerektirmektedir. Dil öğretimi toplumun hedef ve ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. Dil öğretiminde temel amaç toplumu oluşturan bireylerin çevrelerini algılama seviyelerini yükseltmektir.

Yabancı Dil Öğretimi

Teknolojinin gelişmesi dünyanın küçülmesiyle beraber kişilerin yaşam şartları da değişim göstermiştir. İş alanında, turizmde, eğitimde büyük atılımlar gerçekleştirilmiştir. Günümüzde yabancı dil öğretimi kültürlerarası etkileşim boyutunda gerçekleştirilmekte ve iletişimsel yaklaşım benimsenmektedir.

“Eskiden yabancı dil öğrencilerin birçoğu genel kültürleri ya da zihinsel faaliyetleri gelişsin diye yabancı dil öğrenirken, bugün milletler arası seyahatlerin artmasının da etkisi ile insanlar yabancı dile bir iletişim aracı olarak bakmaktadırlar. Yüzyıl önceki insanla günümüzün insanının yabancı dil öğrenim amacı değişmiştir. Eskiden yabancı dil öğreniminde amaç okuduğunu anlayabilme ve yazılı ifadelerde bulunabilme iken bugün amaç dinlediğini anlayabilme ve konuşma becerisi kazanabilmektir. Bugün gelişmiş ülkelerde her vatandaş en az bir yabancı dil öğrenme zorunluluğu ile karşı karşıyadır” (Tarcan,2004).

Yabancı dil öğretimi birçok açıdan toplumun gelişmesini sağlamakta, gelişen bilim ve teknolojiye haberdar bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. İşcan’ a göre yabancı dil öğrenmenin insanlara kazandıracığı nitelikler şu şekilde sıralanabilir: “Dünyayı ve farklı bakış açılarını daha iyi tanımaları, anlamaları ve hoşgörü geliştirme, kültürel gelişimlerini hızlandırmaları ve başka kültürler için farkındalık kazanma, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine sahip olma, edebiyat ve güzel sanatlar alanlarında gerekli terminolojiyi izleyebilme, kendi ana dilinden başka dillerin konuşulduğu ortamlarda yabancı dilde kendilerini ifade etme becerisini kazanma, yurt dışında eğitimlerine devam edebilmeleri için gereken özgüven, sosyal ve iletişim becerilerini geliştirme, yüksek öğrenimde ve sonraki eğitimlerinde seçkin başarılarla imza atabilme, iş bulma olanaklarını çoğaltma yabancı dil bilme ayrıcalığı ile liderlik becerilerinin gelişip üst düzey çalışma ortamına katılabilmek, küresel dünyada yer alabilme ve uluslararası platformlarda yaşam boyu öğrenen bireyler olma” (İşcan, 2012: 6-7).

İşcan'ın da belirttiği gibi yabancı dil öğrenmenin kişiye birçok katkısı vardır. Dil öğrenimi sayesinde dünyadan haberdar ve farkındalığı yüksek bireyler yetiştirilmekte, çok yönlü düşünebilen toplumlar inşa edilebilmektedir. Bu amaçla yabancı dil öğretimi dikkatle planlanmalı bu konuda eksiklikler tespit edilmeli ve elde edilen bulgulardan hareketle öğretimleri gerçekleştirilmelidir.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni

Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi, iletişim ağının geliştirilmesi ve evrensel değerlerin yaygınlaştırılmasıyla beraber dil ve kültür bağlamında çok dillilik ve çok kültürlülük kavramları ortaya çıkmış, bu doğrultuda da dil öğretiminin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu da dil öğretim sürecinde programlı ilerleyebilmek adına Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni' nin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

“Winston Churchill'in 19 Eylül 1946 yılında Zürih'te yaptığı tarihi konuşmasında Birleşik Avrupa Devletleri konseptine vurguda bulunması ve ilk kez Avrupa Konseyi ifadesini dillendirmesi, Avrupa bütünleşme sürecine önemli düşünsel katkı sağlamıştır” (Arıkan, 2005: 15). Burada amaç sınırların kaldırıldığı ortak bir kültürü benimseyen bir Avrupalı kimliği oluşturabilmektir. Böylece bütünlük sağlanmış olacak ve modern dünya insanının gereksinimleri karşılanmış olacaktır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bu amaca hizmet ederek çok dilliliğin ve çok kültürlülüğün geliştirilmesini amaçlayarak iletişimsel yetinin geliştirilmesi üzerinde durmaktadır. İletişimsel yetinin geliştirilmesinde dil becerilerinin üzerinde durarak dört temel dil becerisinin bir bütün halinde geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Böylece sınırları aşabilen, çevresini anlayan, kendisini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilen bireyler ortaya çıkacaktır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni' nde dil öğretim sürecini belirli bir standart ölçütünde, dil becerilerine ait seviyelere göre edinilmesi gereken kazanımları içermekte ve dil öğretiminde kültürel boyutu da ele alarak bu alanda belirli bir dayanak noktası oluşturmaktadır.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni standart bir program özelliği taşıması ve her şarta uyum sağlayabilmesi için esnek özellikler içermesinden dolayı çalışmamızda bu metinden evrensel bir dayanak noktası oluşturması adına yararlanılmıştır.

Avrupa Dil Gelişim Dosyası Projesi¹

Bu projenin amacı Avrupa vatandaşları arasında bütünlük sağlamak, farklı fikirlere saygı duyarak, kültürlerarası etkileşimin korunması, dil öğretiminde bir standart sağlanabilmesidir. Bu projeyi; dil pasaportu, dil geçmişi ve dil dosyası oluşturmaktadır.

1.Dil Pasaportu

Bu projenin temel amacı, her Avrupa vatandaşının bir dil pasaportuna sahip olmasıdır. Bu belge kişinin dil becerilerinin, dil yeterliliklerinin ve kültürler arası deneyimlerinin bir kayıdır. Dil becerileri, Avrupa Ortak Ölçütler Çerçevesi Belgesinde sunulan yeterlilik düzeyleriyle tanımlanmaktadır. Ölçek (kendini değerlendirme çizelgesi) Dil Pasaportunda sunulmuştur. Bu ölçek, kendini değerlendirme çizelgesi olduğu gibi dil pasaportunun da bir parçasıdır.

Pasaportun içeriği şu şekildedir:

- Dil becerileri profili
- Dil öğrenimi ve kültürler arası deneyimlerin özeti
- Sertifikaların ve diplomaların kaydı²

Bu pasaportu taşımaktaki temel amaç, Avrupa vatandaşlarının çok dilli yetiştirmelerini sağlamak ve onları çok dil öğrenmeye teşvik etmektir. Başka bir anlatımla, çok dillilik ve çok kültürlülük bağlamı içerisinde her Avrupa vatandaşı, ilköğretimde birinci yabancı dili, orta öğretimde ikinci yabancı dili ve üniversitede de üçüncü yabancı dili öğrenmesi gerektiğini vurgulamak ve onları dil öğrenmeye teşvik etmektir.

Avrupa'da serbest dolaşım hakkını ve iş izni alabilmek için her Avrupa vatandaşın bu pasaportu yanında taşıması gerekli olacaktır. Başka bir anlatımla, normal pasaport yerine, sadece dil pasaportu geçerli olacak ve dil pasaportunda o ülkenin dilini bildiğinizi belgelendirmeniz gerekecektir. Bu bağlamda, dil pasaportu olanlar

---

¹Bu bilgiler http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167/index3-demirel.htm sitesinden alınmıştır.

²Bu bilgiler <http://www.tomer.ankara.edu.tr/tr/sayfa/70/avrupa-dil-portfoliyosu> sitesinden alınmıştır.

Avrupa'nın herhangi bir ülkesinde uzun süreli iş ve oturma izni alma şansına sahip olacaktır.

2.Dil Geçmişi

Dil öğrenim geçmişi - dil biyografisi ise âdeta bir öz geçmiş görünümünde ve bu bölüme dil öğrenim geçmişi yazılmaktadır. Bu bölümde daha çok o dili öğrenmek için harcanan süre, dili öğrenmedeki amaç, nerede ve nasıl öğrenildiği ve bu dilin kültürüyle olan etkileşim düzeyi açıklanmaktadır. Söz gelimi İstanbul'da Özel Eyüboğlu Lisesine devam eden bir öğrenci, yaz tatilinde İngiltere'de bir yaz okuluna gidiyor, kaç ay süreyle İngiltere'ye gitmiş, o kültürle etkileşimi ne kadar olmuş, ne tür etkinliklere katılmış her yaptığını dil biyografisi bölümünde belirtmesi gerekiyor.

3.Dil Dosyası

Dil dosyası ise kişinin öğrendiği yabancı dilde aldığı tüm belgelerin yer aldığı bölümdür. Bireyin amaç dilde yazmış olduğu yazılar ya da yapmış olduğu her türlü çalışmalar, bildiri, kitap gibi yayınlar, aldığı diploma ve sertifikaların bu bölümde yer alması istenmektedir. Bu dokümanları tarih ve adlarıyla ya da örnekleri ile dosyasında bulundurması gerekmektedir.

Dil gelişim dosyasının iki işlevi mevcuttur. Birincisi, bilgilendirme işlevi yani kişinin dil öz geçmişi hakkında bütün bilgilerin bu dosyada yer almasıdır. Yabancı bir dili öğrenmek için ayrılan süreden, öğrenim yaptığı kuruma, öğrendiği dille ilgili aldığı sertifikalar, diplomalar hepsi bu işlevi yerine getirmektedir. İkincisi, dil gelişim dosyasının eğitsel işlevidir. Eğitsel işlev, bireyin dil öğrenme konusundaki kararları kendisinin vermesine yardımcı olması ve bir dil öğrenme konusunda öğrencinin özerk olması yani öğrenme otonomisine sahip olmasıdır. Bu anlayışla, dil öğrenen kişi kendisini öğrenme sürecinde bağımsız hissedecek ve kendi kendini değerlendirme şahsına sahip olacaktır. Bu eğitsel yararların yanı sıra dil öğrenmenin saydam olması, dil düzeylerinin belirlemesi, öğrenmiş olduğu bu bilgileri aktarabilmesi, transfer edebilmesi açısından da bireye önemli katkılar getirmektedir. Bu anlamda öğrenen özerkliği (learnerautonomy) kavramı devreye girmekte ve dil öğrenme sürecinin bireye dönük olduğu ve bunun sınıf içinde değil yaşamın her aşamasında olduğu gerçeği ön plana çıkmaktadır.

Dil pasaportunda belirlenen dil düzeyleri, başlangıç, orta ve ileri düzey olmak üzere altı aşamada ele alınmaktadır. Bu düzeyler aşağıda gösterilmiştir.

I. Başlangıç düzeyi A1

(Temel kullanıcı), A2

II. Orta düzey B1

(Bağımsız Kullanıcı), B2

III. İleridüzyey C1

(Yetkin Kullanıcı) C2

Bu düzeylerle dil öğrenimine Avrupa Konseyi tarafından yeni standartlar getirilmekte, her mesleğin standartları olduğu gibi dil öğretiminde de bu standartlar işe koşulmaktadır. Bireylerden bu standartlara ne kadar ulaştıklarını belgelendirmeleri gerekiyor. Standartlaşma, belgelendirme işlemiyle bir anlamlılık kazanmış oluyor.

Dil yeterlilik alanları da dil öğrenmede dört temel dil becerileri olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine göre belirlenmektedir. Dil becerileri anlama bağlamında dinlediğini anlama ve okuduğunu anlama olmak üzere ikiye ayrılmakta; konuşma becerisi de karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım olmak üzere ikiye ayrılmakta ve yazma becerisi de yazılı anlatım olmak üzere dil becerileri üç aşamada ele alınmaktadır.

Dil öğrenme ve öğretme sürecindeki bu belirlemelere ek olarak değerlendirme boyutunda da bazı değişimler söz konusu olmaktadır. Dil gelişim dosyası uygulaması ile kendini değerlendirme (self-assessment) kavramı gündeme gelmektedir. Bu değerlendirme yaklaşımı ile birey kendini ve dil gelişim sürecini sürekli değerlendirme imkânı bulabilmektedir. Bunun yanı sıra bireyden öğrenmeyi öğrenmesi de beklenmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin öğrencilere dil öğrenme sürecinde daha çok yardımcı olmaları beklenmektedir.

Dil öğretiminde dil becerileri ve önemi

Dil öğretimi bilindiği üzere dört temel dil becerisinin geliştirilmesi temel alınarak gerçekleştirilmektedir. Avrupa Konseyi'nin benimsemiş olduğu dil politikası

çevresini algılayan, kendini ifade edebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu sebeple Avrupa Dil Gelişim Dosyası doğrultusunda oluşturulan Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde dil becerileri üzerinde detaylı bir şekilde durulmuştur. Dil becerileri genel sözlü üretim, toplam yazma üretimi, genel işitsel anlama, genel okuduğunu anlama adları altında belirtilerek alt kategorilere ayrılmıştır. Böylece becerilerin farklı boyutları belirtilerek gerekli tüm açıklamalar yapılmaya çalışılmıştır.

Türkçe öğretiminin temelini dört dil becerisi oluşturmaktadır. Bireyin dünyayı ilk algılaması anne karnında işitme yoluyla olmaktadır. Dünya çapında hamileler üzerinde dinlemenin etkisine yönelik deneyler yapılarak hamile bayanlara klasik müzik dinletilmekte, tartışma ve yüksek sesli ortamlarda bulunmamaları gibi uyarılarda bulunmaktadır. Bu durumun sebebi anne karnındaki bebeğin dış dünyadaki sesleri algılaması bu seslerden etkilenmesi ve seslere tepki vermesidir. Görüldüğü gibi dinleme becerisi edinimi anne karnında başlamakta ve ilerleyen dönemlerde gelişerek devam etmektedir.

Dinleme becerisi

İnsan yaşamında edinilen ilk beceri dinleme becerisidir. Anne karnından itibaren insanlar birçok sese maruz kalmakta ve bu sesler de bilinçaltılarında çeşitli bilgi birikiminin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Bu da insanın ilk bilgi edinme yolunun dinleme olduğunu göstermektedir. Dil öğrenimi dinleme becerisiyle başlar ve diğer dil becerileri de dinleme becerisine dayanarak gelişir. Buradan hareketle dinleme becerisi diğer dil becerilerinin temelini oluşturmaktadır demek doğru olacaktır. Dinleme sayesinde dünyayı algılayan insanoğlu sesleri tanımakta konuşmaya başlamakta, sesleri yazılı halde tanıyarak okuma becerisini kazanmakta ve en son olarak da duygu ve düşüncelerini yazılı olarak ifade edebilmektedir.

Çağımız iletişim çağı olarak adlandırılmakta ve insanlar birbirleriyle çeşitli yollarla iletişim kurmaktadır. Sağlıklı iletişimin gerçekleştirilebilmesi beraberinde iyi bir dinleyici ve konuşmacı olmayı gerektirmektedir. “İnsanlar birbirleriyle sürekli olarak iletişim hâlinindedirler. Bu iletişimi sağlamak için çeşitli yöntemler kullanırlar. Bu yöntemlerden en yaygın olarak kullanılanı, konuşarak kurulan iletişimdir. Bu durumda bireylerden birisi konuşan, diğeri ise dinleyen konumundadır. Bu iki beceriden birinde yaşanan eksiklik, sağlıklı iletişim kurulmasına engel olacaktır”(Özbay, 2009: 47).

Dinleme becerisi eğitilmesi gereken dil becerilerindedir. Kendiliğinden gelişmemekte dinleme çoğu zaman da işitme ile karıştırılmaktadır. Kişiler çevrelerinde duydukları sesleri dinlediklerini düşünmekte fakat dinleme ile işitmeyi karıştırmakta dinleme eylemini tam anlamıyla gerçekleştirememektedirler. Dinleme eylemini etkileyen faktörler, dinleme amacının bilinmemesi ya da dinleme eğitiminin tam anlamıyla gerçekleştirilmemiş olması dinleme kalitesini düşürmektedir. Dinleme becerisinin geliştirilmesinde dinleme eğitiminin amaçları tespit edilmeli ve kişi dinleme becerisinin öneminin farkında olmalıdır.

Dinleme kasıtlı ve belirli bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Dinleme bilinçli gerçekleştirilen bir eylem olmakla beraber ilgiler, ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenmektedir. Dinlemenin amacı anlamaktır ve anlama çabası zihni etkin kullanmayı gerektirmektedir. Dinleme amaçlı gerçekleştirilen bir eylemdir ve Mackay (1997), “Dinleme Becerisi” adlı eserinde dinleme amaçlarını şu şekilde sıralamıştır:

- Bilgi edinmek için dinlemek,
- Eleştiri almak için dinlemek,
- Bir başkasının öyküsüne katılmak amacıyla dinlemek,
- Diğerlerinin deneyimlerinden ve anlayışlarından faydalanmak için dinlemek,
- Bir konuya hâkim olmak için dinlemek,
- Ufkumuzu genişletmek, yeni şeyler öğrenmek için dinlemek,
- Bir ilişki oluşturmak üzere dinlemek,
- Diğerlerini değerlendirmek ve saygı göstermek için dinlemek.

Mackay’ın da bahsettiği dinleme amaçlarından hareketle dinlemenin çok amaçlı olduğu ve insan hayatının temelini oluşturduğu görülmektedir. İnsanların düzgün iletişim kurabilmek ve yaşam kalitelerini arttırmak amacıyla dinleme becerisinin geliştirilmesine gereken önemi vermeleri gerekmektedir. Ancak bu becerinin kendiliğinden geliştiği varsayılmakta ve yeterince üzerinde durulmamaktadır. Dinleme işitme ile karıştırılmakta ve kaliteli dinleme eylemi gerçekleştirilememektedir. Bu

sebeple dinleme ve işitme kavramları tanımlanmalı aralarındaki fark belirtilerek dinlemenin önemi üzerinde durulmalıdır.

Dinleme şöyle gerçekleşmektedir: “Konuşan, zihninde uyanan bir fikri aktarmak istediği zaman o fikrin belli bir dile göre ‘sesleme hayali’ de uyanır. Bu ses hayali, ses aygıtına aktarılarak ‘söyleme ve telaffuz’ olayı meydana gelir. Bu ses işareti, duyanın kulağına vararak orada ‘işitme hayali’ uyandırır. Zihinle işitilen bu hayal, kullanılan dil koduna göre, zihinde aynı fikri uyandırır ve böylece fikir, bir beyinden bir başkasına aktarılmış olur. İşitme anında iyi işitilemeyen bazı heceler ve başka kusurlar, işiten tarafından sezgi ile düzeltilir ve tamamlanır” (Dilaçar, 1968: 29).

Teknolojinin gelişmesi ve iletişim olanağının artmasıyla beraber birçok uyarana maruz kalınmaktadır. Televizyon, radyo, mp3 vd. gibi dinleme odaklı aygıtlar bilinçsiz kullanıldığında bilgi kirliliğine yol açabilmektedir. Kendiliğinden geliştiği varsayılan dinleme becerisi aktif olarak işe koşulmaktadır. İnsan çevresinde birçok ses işitmektedir. Ancak işitilen her sesin dinlenildiğini söylemek mümkün değildir. Kişi işittikleri arasından ihtiyaç duyduğu bilgiyi seçebilme yetisine sahip olmalıdır. Sağlıklı iletişimin temelini de doğru dinleme oluşturmaktadır. Kişilerarası iletişim bozukluğunun sebebi olarak kişilerin birbirlerini doğru anlamaması dolayısıyla da dikkatli dinlememesidir. Kişilerin iletişim esnasında farklı şeyler düşünüyor olması ya da konuya ilgi duymaması gibi sebepler dinlenilenin algılanmamasına sebep olabilmektedir.

Bu faktörler dinlemenin kalitesini etkilemektedir. Dinlenen kişi sunduğu konuya tam anlamıyla hâkim olarak konusunu dinleyicilerin dikkatini çekerek etkili bir şekilde iletebilmelidir. Sunumunda doğru ve yerinde jest mimiklerden yararlanarak, ses tonunu yer yer alçaltıp vurgulanması gereken yerleri vurgulayarak kullanması dinleyicilerin hem etkilenmesini sağlayacak hem de anlatılan konuların kalıcılığının artmasına yardımcı olacaktır. Gerekli bilgi birikimine sahip olarak konunun akışının bozulmasına engel olup dilin özelliklerini etkili bir şekilde kullanabilmelidir. Bu durum karşısında zekâ seviyesi yeterli ve dinleme aygıtlarında herhangi bir problem bulunmayan dinleyici dinleme faaliyetini gerçekleştirmeye hazırdır. Dinlemenin başlaması işitmeden ayrılabilmesi için konunun dikkati çekmesi, konuya ilgi ve ihtiyaç duyulması gerekmektedir. Eğer dinlenenler dinleyicinin ilgi alanına girmiyor ya da bir ihtiyacı gidermiyorsa dinleme tam anlamıyla gerçekleşemeyecek ve dinleme süreci

boyunca dikkat dağılması engellenemeyecektir. Bu amaçla dinleyici öncelikle dinlemenin önemini farkında olmalı ve dinleme amacını belirlemelidir. İşitilen her sesin dinlenilmediği ayırımında olunmalıdır.

İşitme - dinleme arasındaki fark nedir?

Dinleme, insanın sahip olduğu en önemli becerilerden biri olmakla birlikte, en az tanınan beceridir. Bu böyledir; çünkü insanlar dinlemeyi işitmekle karıştırırlar. Fakat dinlemek sadece duymaktan ibaret değildir, fazlasını içerir (Mackay, 1997:10).

“İşitme, doğal bir sürecin sonucudur. Dinleme ise öğrenilmesi gereken bir beceridir. İşitme, kişinin isteği dışı gerçekleşen, insanın duyması ile beynine giden her türlü ses ögesidir. Dinleme ise kişinin tercihine bağlı olarak seçerek ve isteyerek aldığı sesler bütünüdür” (Özbay,2009:48). “İnsan her şeyi işitebilir; fakat dinlemeyebilir. Dinlemek bir irade işidir. İşitilen seslerle dinleyici arasındaki temel ilgi dışarıdan dinleyicinin kulağına gelen bilgilerden hangisine ilgi duyduğu, dikkatini hangi ses üzerinde yoğunlaştırdığıdır. Bu yoğunlaşmada dinleme için seçici olmak gerekmektedir. Yapılan araştırmalara göre insan beyni konuşmacının sözünün tamamını dinlememektedir. Aynı zamanda konuşmacının bütün sözlerine aynı ölçüde çaba sarf etmemektedir” (Ünal, 2006: 52).

“İnsanın dinleme faaliyetini gerçekleştirebilmesi için her şeyden önce işitebilmesi gerekmektedir. İyi bir dinleme için, iyi bir işitme duyusuna sahip olunmalıdır. Öyleyse, dinlemede en önemli faktörlerden biri de kulaktır. Kulaktaki herhangi bir rahatsızlık, dinlemeyi etkileyen en önemli faktördür; ayrıca işitme ve dinleme eş anlamlı sözcükler değildir” (Özbay,2009:50). Sağlıklı dinlemenin gerçekleşebilmesi işitme aygıtlarının işlevlerini yerine getirebilmeleri gerekmektedir. Çevresinde oluşan sesleri algılayan birey bu sayede dinleme eylemini gerçekleştirebilecektir. Çünkü dinlemenin ilk basamağını işitme oluşturmaktadır. Dinleme aslında işitilen sesler arasından seçim yaparak işittiklerimizi zihinsel çabalar sonucunda anlamlandırma işidir.

“İşitme, doğal bir sürecin sonucudur. Dinleme ise öğrenilmesi gereken bir beceridir. İşitme, kişinin isteği dışı gerçekleşen, insanın duyması ile beynine giden her türlü ses ögesidir. Dinleme ise kişinin tercihine bağlı olarak seçerek ve isteyerek aldığı sesler bütünüdür” (Özbay,2009:48).

Sonuç olarak dinleme ve işitmenin birbirinden farklı kavramlar olduğu görülmektedir. Dinleme ve işitme her ne kadar birbirlerinden farklı iki kavram olsa da ikisi arasındaki ilişki de göz ardı edilmemelidir. Çünkü İşitme dinlemenin ön koşuludur. İşitilen her ses dinlenmiş sayılmaz; ancak dinlemenin gerçekleşmesi için işitme olması şarttır. Dinlemenin gerçekleşebilmesi, dikkatin işitilen ses üzerine yoğunlaştırılması ile mümkün olacaktır. Örneğin fon müziği eşliğinde okunan bir şiiri dinleyen birey, şiiri dinler; fondaki müziği ise işitir (Kocaadam, 2011).

Dinleme Türleri

Dinleme gelişigüzel değil, belli yöntem ve tekniklerle gerçekleştirilmesi gereken bir etkinliktir. Dinleme esnasında kullanılan teknik, dinlemenin türünü belirler. Tekniğin belirlenmesi ise, dinleme amacının ortaya konulmasına ve dinlenecek konunun özelliklerinin belirlenmesine bağlıdır. Dinleyici ve konuşmacının amaca ulaşmasında dinleme teknikleri belirleyici unsurdur. Dinleme türü amaca, süreye ve konuya göre seçilmektedir (Arslan ve diğerleri, 2008: 85).

Günlük hayatta, bireysel anlamda yapılan dinlemeler; iletişim kurmak amacıyla kişiler arası yapılan dinleme; grup halinde çevremizde oluşan sesleri dinleme gibi farklı amaçlar doğrultusunda dinleme eylemi gerçekleştirilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Eğitim Programı (MEB, 2006: 62–63)'nda aşağıdaki dinleme türlerinden bahsedilmektedir:

Katılımlı Dinleme: Dinleme sürecinde zihinde oluşan soruların konuşmacıya iletilerek dinlenenlerin daha iyi kavranmasıdır. Dinlenenlerin ve soruların konuşmacıya yansıtılarak karşısındakine dinlediğini hissettirme, konuşmacının rahatlamasını ve iletişimin amacına ulaşmasını da sağlar.

Katılımsız Dinleme/İzleme: Dinleme/izleme sürecinde öğrencilerin dinledikleri üzerinde düşüncelerini sağlayarak zihinsel faaliyetlerini etkin kılmaktır.

Not Alarak Dinleme/İzleme: Dinlenenlerin/izlenenlerin daha kolay anlaşılmasını ve hatırlanmasını sağlamaktır.

Kendini Konuşanın Yerine Koyarak Dinleme/İzleme (Empati Kurma): Dinleyicinin kendisini konuşmacının yerine koyarak onun neler hissettiğini, sözlerinin hangi deneyimleri yansıttığını, kendini ve dünyayı nasıl algıladığını anlamaktır.

Yaratıcı Dinleme/İzleme: Öğrencilerin dinlediklerini/izlediklerini yorumlaması ve bunlardan yeni fikirler üretmesidir.

Seçici Dinleme/İzleme: Dinlenenlerin/izlenenlerin içinden ilgi ve ihtiyaca yönelik olanların seçilerek dinlenmesi/izlenmesidir.

Eleştirel Dinleme/İzleme: Öğrencilere dinledikleri/izledikleri hakkında soru sorma alışkanlığı kazandırarak konu hakkında düşüncelerini; konuyu olumlu ve olumsuz yanlarıyla, tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlayarak kendi doğrularını buldurmaktadır.

Dinleme Becerisinin Diğer Dil Becerileri İle İlişkisi

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bağlamında dil öğretiminde dil becerileri bir bütün halinde ele alınmaktadır. Dil becerilerinden birinin gelişimi diğerini de etkilemekte iyi bir dinleyicinin aynı zamanda okuduğunu anlayan, kendini yazılı ve sözlü olarak tam anlamıyla ifade edebilen birey haline gelmesi amaçlanmaktadır. Bu sebeple dinleme becerisinin diğer dil becerilerinin gelişimine olan katkısı ve aralarındaki ilişkinin üzerinde durulması gerekmektedir.

Dinleme- konuşma becerilerinin birbirleriyle ilişkisi

Kişi tarafından dinleme becerisinin edinilmesiyle beraber kişi dinlediklerini işittiklerinden ayırabilmekte ve karşı taraftan gelen sesli uyarıları daha net ve doğru olarak algılayabilmektedir. Dinleme işitmeden farklı olarak özel bir zihinsel çaba gerektirmektedir. Kişi kendisine iletilen mesajları algılamalı, yorumlamalı ve sentezledikten sonra karşı tarafa dönüt vermelidir. İletişim çağının yaşandığı günümüzde kişiler daha fazla iletişim ortamlarında bulunmaktadır. Bu sebeple karşılarındaki kişilerin ilettikleri mesajları algılayarak dinleme becerilerini gerçekleştirmektedirler. Buradan da anlaşılmaktadır ki dinleme eylemi konuşma eyleminden etkilenmekte ve bu iki dil becerisi birbirleriyle etkileşime girmektedir. “Çocukken dinleme yoluyla öğrenmeye başlarız, aslında bu, konuşmayı da dinleme yoluyla öğrendiğimiz anlamına gelir” (Mackay, 1997: 10).

Konuşma; düşünce, duygu ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla karşı tarafa aktarılmasıdır” (Demirel, 1999: 40). Konuşma, zihinsel bir çabayla, zihinsel birikimle oluşturulan iletinin dil aracılığıyla karşıdakine sunulmasıdır” (Adalı, 2003:

27). Konuşma, insanın doğuştan sahip olduğu, zaman içinde öğrenip yaşamak suretiyle edindiği düşünce ve görüşleri ile kendi istek ve duygularını belli bir maksatla karşısındakine veya karşısındaki kişilere iletebilmesidir” (Çongur, 1995: 42).

“Dinleme eğitimini hem örgün, hem de yaygın eğitimde ‘konuşmadan’ ayrı düşünmek mümkün değildir. Sosyal değer yargılarımızı yansıtan atasözlerimizde açık olarak gördüğümüz gibi, toplumumuz, dinlemeye konuşmadan daha fazla değer vermiş, özellikle halk içinde ve büyüklerin yanında küçüklerin iyi dinlemelerini ve çoğu zaman da onaylamalarını öğütlemiştir; başka bir ifadeyle pasif dinlemeye yönlendirme ağırlıklı eğilimi oluşturmuştur. Sürekli pasif dinlemeye mahkûm bırakılan çocuklar, psikolojik bir tepki olarak olumsuz dinleme davranışlarına yönelmektedirler; “Beni konuşturamıyorsanız, ben de sizi dinlemiyorum; dinliyor gibi görünüyorum.” diye düşünmektedirler. Bu şekilde düşünen birisine herhangi bir konuşmayı zorla dinlettirmek mümkün değildir. Çünkü dinleme tercihe bağlıdır, işitme fizyolojik ve zorunlu değildir. Bir kişiye söz hakkı tanımayla, bir kişinin duygu ve düşüncelerini iletmesine izin vermayla, onun söylediklerini dinleme davranışı arasında fark yoktur. Birisi anlama, diğeri anlama tekniği olmakla beraber, dinleme ve konuşma arasındaki bu yakın ilgi göz ardı edilmemelidir” (Çiftçi, 2001: 166).

Konuşma anlatmaya dayalı ve kişilerarası iletişimde dinlemeyle beraber aktif kullanılan dil becerisidir. Ancak konuşma becerisi dinleme becerisine göre daha fazla önemsendiği için kişilerarasında sağlıklı iletişim kurulamamakta ve bu da iletişim problemlerine yol açmaktadır.

Dinleme- okuma becerilerinin birbirleriyle ilişkisi

Okuma becerisi de dinleme becerisi gibi anlamaya yönelik dil becerilerindedir. Temel ders materyali olarak ders kitaplarının kullanıldığı ülkemizde okuma becerisinin geliştirilmesine gereken önem verilmeli ve kişilerin okuduklarını algılama seviyelerini yükseltmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Okuma becerisinin geliştirilmesinde kullanılacak materyallerin dikkatle oluşturulması gerekmektedir. Özellikle çocuğa görelilik ilkesi göz önünde bulundurularak onların hazırbulunuşluklarına ve seviyelerine uygun metinlerin seçilmesine özen gösterilmelidir. Yanlış ve seviyeye uygun olmayan metin seçimleri öğrencilerin küçük yaşlarda kitap okumaktan uzaklaşmalarına ve kitaplara önyargıyla yaklaşmalarına sebep olmaktadır.

Sever okuma becerisine kültür edinimi olarak yaklaşarak okuma becerisinin önemini ve diğer dil becerilerine etkisini şu şekilde açıklamıştır; “Çocuğun, okuma kültürü edinme süreci ardışık bir süreçtir; birbirine bağımlı ve birbirini bütünleyen becerilerin kazanılmasını gerekli kılar. Aşamalı bir sıra izleyen bu sürecin ilk basamağı (becerisi), ‘dinleme alışkanlığı’ edinmedir. Bu alışkanlığın ardından, ‘okuma-yazma’ becerisi’ edinilir. Bu beceriye de ‘okuma alışkanlığı becerisi’, ‘eleştirel okuma becerisi’ ve ‘evrensel okuryazarlık becerisi’ izler” (Sever, 2010: 24).

Sever’in de bahsettiği gibi kişinin düş evreninin gelişmesinin ilk basamağını kitaplar oluşturmakta ve kişiler bu beceriyi geliştirerek dünyaya farklı pencerelerden bakabilme yetisi kazanmaktadır. Ayrıca okuma becerisi ile beraber dinleme, konuşma, yazma becerilerinin de gelişimi sağlanmaktadır. Çok yönlü düşünen, eleştiren, okuduğunu anlayabilen ve anlatabilen, bilinçli bireyler yetiştirebilmek amacıyla anlamaya yönelik olan okuma becerisi ve dinleme becerileri ilişkilendirilerek okuma materyalleri; ses CD’leri, podcast gibi uygulamalarla desteklenmeli ve bu iki becerinin birbirini destekleyerek gelişmeleri sağlanmalıdır.

Dinleme- yazma becerilerinin birbirleriyle ilişkisi

En son edinilen dil becerisi yazma becerisidir. Anadili eğitiminde ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bu durum büyük bir sorun teşkil etmektedir. “Ana dili eğitiminde bu sorunun, öğrencilerin yazma sürecinde duygu ve düşüncelerini sıralayamam, bilişsel açıdan düşünme süreçlerinin yeteri kadar gelişmemiş olması, dil bilgisi kurallarına sıkı sıkıya uyma ve hata yapma korkusundan kaynaklanabileceği belirtilmiştir” (Karatay, 2011: 22).

“Yazılı anlatım, bireyin kendini doğru ve amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurmasında en etkili araçlardan biridir. Türkçe Öğretim Programı’nda yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Uzun bir süreç isteyen yazma becerisinin kazanılması ve istenen amaçlara ulaşılması, ancak çeşitli ve özendirici yazma uygulamalarıyla mümkün olur” (MEB, 2005: 7).

Kişiler kendilerini en zor yazarak ifade edebilmektedirler. En son edinilen dil becerisi olması da bundan ötürüdür. Yazma eyleminin gerçekleştirilmesi için belirli bir birikime sahip olunması gerekmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de bu problemi çözmek ve öğrencilerin kendilerini yazılı olarak ifade edebilmeleri için yeterli sözcük dağarcığına sahip olmaları gerekmektedir. Bu da ancak çok okumak ve dinleme becerisini işe koymakla mümkündür. Dinleme ve okuma becerilerini aktif kullanarak sözcük dağarcığımızı zenginleştirerek duygu ve düşüncelerimizi organize edebilme yetisi kazanmaktayız.

Yapılan açıklamalardan da anlaşılmaktadır ki dil becerileri bir bütündür ve birbirleriyle bağlantılı olarak gelişim göstermektedir. Dil öğretiminde de bu beceriler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni' nin de benimsemiş olduğu dil politikasından hareketle bir bütünlük içinde verilmelidir.

Sonuç olarak dinleme becerisinin edinilmesiyle başlayan dil gelişimi dinlediklerimizi sesli hale getirmeye başlamamızla konuşma becerisinin ediniminin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Çevresini dikkatli bir şekilde dinleyen algılayan kişiler sesleri daha kolay içselleştirmekte ve daha doğru telaffuzlarla seslendirmektedirler. Bu da konuşma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Konuşma becerisini edinen kişi kendini ifade edebilmekte, duygu ve düşüncelerini dile getirebilmekte, çevresiyle iletişim kurabilmektedir. Sağlıklı iletişimin karşılıklı anlayışa dayanmasından ötürü konuşma becerisi kadar dinleme becerisinin de üzerinde durulmasını gerekmektedir. Ancak durum böyle olmamakta konuşma becerisi önemsenirken dinleme becerisine gereken önem verilmemektedir. Dil becerilerinden okuma becerisi için de dinlemenin göz ile yapılmış halidir demek yanlış olmayacaktır. Çünkü okuduklarımızı anlamak amacıyla okuruz ve bunların birçoğu da zihnimizde yer etmez. Okuma becerisiyle neyi, niçin okuduğumuzun farkına varabilme yetisini kazanarak okuduklarımızı daha kalıcı hale getirme amacını güderiz. Tıpkı dinleme becerisinde olduğu gibi anlama çabasıyla zihin işe koşulmaktadır. Okuma becerisinin öneminin de farkına varılarak okumanın bize katkıları göz ardı edilmemelidir. Okuma sayesinde kişinin ufku genişlemekte, farklı bakış açıları kazanmaktadır. Gelişen sözcük dağarcığı sayesinde kişiler kendilerini yazılı ve sözlü olarak daha iyi ifade eder hale gelebilmektedir. Yazma becerisinin edinilmesiyle de bütün dil birikimleri ortaya konulmakta ve dil öğretim hedeflerine ulaşılmaktadır. Yapılan açıklamalardan hareketle dil öğretiminin bütünlük içinde yapılarak dil becerilerine eşit önemin verilmesi gerektiği görülmektedir. Ancak

dinleme becerisine bu anlamda üvey evlat muamelesi yapıldığı unutulmamalıdır. Bugün dil öğretimi alanında istenilen düzeyde verimin alınamaması ve gelişen iletişim teknolojisine rağmen birbirleriyle iletişim kuramayan insanların olması dinlemeye verilen önemin azlığına ve insan hayatı için bu kadar önemli olan dinleme becerisinin kendiliğinden geliştiğine inanılmasına bağlamak yanlış olmayacaktır. Bireyin dinleme becerisinin gelişmişlik düzeyiyle diğer dil becerilerinin gelişimi birbirlerine paralel bir şekilde ilerlemektedir. Dinleme becerisi gelişmiş bireyin okuyarak da algılama düzeyi yüksek olacaktır. Aynı şekilde kendisini yazılı ve sözlü olarak da daha kolay ifade edebilecektir.

Dinlenecek Materyallerin Özellikleri

Eğitim teknolojilerinin gelişmesi ve öğrenme ortamlarında çağdaş öğrenme yöntemlerinin kullanılmasıyla beraber materyal kullanımına verilen önem artmıştır. Edgar Dale öğrenme-öğretme ortamlarında kullanılan materyallerin sürece katkısını yaşantı konisi şeklinde göstermiştir.

Yaşantı konisinin dayandığı temel ilkeler, Çilenti (1991: 57) tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

- Öğrenme ortamlarına katılan duyu organlarının sayısı ne kadar fazla ise o kadar iyi öğrenir ve o kadar geç unutturuz.
- En iyi öğrendiğimiz şeyler kendi kendimize yaparak öğrendiğimiz şeylerdir.
- Öğrendiğimiz şeylerin çoğunu gözlerimizin yardımıyla öğreniriz.
- En iyi öğretim somuttan soyuta ve basitten karmaşığa gidendir.

Yaşantı konisinin dayandığı araştırma bulgularına göre insanlar öğrendiklerinin %83'ünü görme, %11'ini işitme, %3,5'ini koklama, %1,5'ini dokunma ve %1'ini tatma duyularıyla edindikleri yaşantılar yoluyla öğrenmektedirler. Ayrıca zaman sabit tutulmak üzere insanlar;

- Okuduklarının %10'unu,
- İşittiklerinin %28'ini,
- Gördüklerinin %30'unu,

- Hem işitip hem de gördüklerinin %50'sini
- Söylediklerinin %70'ini,
- Yapıp söylediklerinin %90'ını öğrenirler (Çilenti, 1991: 36)

Çilenti'nin de belirtmiş olduğu gibi öğrenilecek materyal soyutlaştıkça öğrenme oranı da düşmektedir. Özellikle dinleme yoluyla bilgi edinme sürecinde öğrencilerin dikkatleri daha kolay dağılmakta ve dolayısıyla öğrenmeden istenilen verim alınamamaktadır. Bu sebeple materyal hazırlama sürecinde öğretilecek konu, öğrenci seviyesi, konunun yapısı gibi unsurlar göz önüne alınmalı ve süreci somutlaştıracak, öğrencilerin birden çok duyusuna hitap edebilecek dinleme materyalleri tasarlanmalıdır. MEB tarafından dinlenecek/izlenecek materyallerin özellikleri şu şekilde belirtilmiştir:

- Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.
- Milli, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.
- Siyasi kutuplaşmalara ve ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamalıdır.
- Öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamalıdır.
- İnsan hak ve özgürlüklerine, insani değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.
- Dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.
- Öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygun olmalıdır.
- İşlenecek süreye uygun uzunlukta olmalıdır.
- Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmalıdır.
- Dinleme metinlerinde, metnin özünü ve anlam bütünlüğünü bozmamak kaydıyla kısaltma ya da düzenlemeye gidilebilir. Düzenleme sırasında metne cümle ya da paragraf düzeyinde ekleme yapılamaz.
- Aynı temada birden fazla dinleme/ izleme materyaline yer verilecekse bunları türleri farklı olmalıdır.

- Öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır (MEB, 2006: 57).

Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler

Dinleme becerisi geliştirilirken dil becerileri bir bütün olarak ele alınmakta ve dinleme de bir süreç olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple etkinliklerin sadece dinleme becerisinin geliştirilmesi değil, dinleme becerisiyle beraber diğer dil becerilerinin de geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca dinlemede amaç tek yönlü dinleme değil; dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrası da içeren, öğrencileri aktif kılan, çok boyutlu bir dinleme sürecinin gerçekleştirilmesidir.

Dinleme etkinlikleri tasarlanırken dinleme becerisinin geliştirilmesinin yanı sıra dilin bir bütün olmasından dolayı diğer dil becerilerinin de gelişimine katkı sağlaması dikkate alınmalıdır. Dinleme becerisine yönelik etkinlikler dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası olmak üzere üç aşamada açıklanmaktadır (Leon, 2009 akt. Tuzcu Eken, 2011: 85).

Tablo 1. Leon'un etkinlik türleri sınıflandırması

Dinleme Öncesi Etkinlikleri	Dinleme Anı Etkinlikleri	Dinleme Sonrası Etkinlikleri
Bağlamı tanıma	Karşılaştırma	Seçilen metni tartışma
İlgi uyandırma	Komutlara uyma	Soru sorma
Ön bilgileri harekete geçirme	Diyalogun eksik cümlesini tamamlama	Diyalog oluşturma
Bilgi edinme	Dinleme metnindeki farklılıkları ve hataları bulma	Doğru/Yanlış ya da Çoktan seçmeli sorular
Bilinen sözcükleri/ dilbilgisini etkinleştirme	Maddeleri işaretleme/ seçme (bingo)	Problem çözme
İçeriği tahmin etme	Bilgi aktarma	Özetleme
Yeni sözcük öğretimi	Sıralama	Yapboz dinleme
	Bilgi arama	Yazma

	Metindeki boşlukları doldurma	
	Eşleştirme	

BÖLÜM III

YÖNTEM

Yabancılar İçin Türkçe seti A1, A2, B1, B2 seviyelerine ait kitaplar ve dinleme metinlerinin yer aldığı dinleme CD'leri bu çalışmanın kaynağı olarak belirlenmiş, bu kitaplar dinleme becerisi bağlamında incelenirken çalışmanın başlangıcında literatür taraması yapılmış, bu alanda yapılan çalışmalar incelenmiştir.

İkinci aşama olarak Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni' ne ulaşılmış metinde yer alan dinleme becerisini geliştirmeye yönelik kazanımlardan hareketle Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1,B2 seviyelerinde yer alan dinleme etkinliklerinin kitaplardaki toplam etkinlik sayısına oranı tespit edilmiştir. Bu oran tespit edilirken sete ait kitaplarda yer alan okuma, konuşma, yazma ve dinleme becerilerine ait etkinliklerin sayıları seviye bazında incelenmiştir. Dinleme becerisine ait etkinlik sayısının; okuma, konuşma, yazma ve dinleme becerilerine ait etkinlik sayılarının toplamına oranı hesaplanmıştır. Hesaplanan oranların daha net anlaşılabilmesi için bu oranlara ait yüzdelikler daire grafiklerle gösterilmiştir. Böylece dinleme becerisine ait etkinliklere diğer dil becerileri arasında nicelik olarak ne kadar önem verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Devamında sette hangi tür dinleme etkinliklerine yer verildiği tespit edilirken Leon'a ait dinleme türlerinin sınıflandırılmasından yararlanılmıştır. Bu sınıflandırmanın seçilmesindeki amaç Leon'un sınıflandırmasında dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrası etkinlikleri olarak üç ana başlık altında toplanması ve etkinlik türleri bakımından farklı dil becerilerinin aktif kullanılabileceği etkinliklerin yer almasıdır. Son aşamada da dinleme becerisi etkinliklerinin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan; A1 "Anlamı özümseyebilmesi için uzun süreli duraksamaları olan çok dikkatli ve yavaşça söylenen konuşmayı takip edebilir.", A2 "Konuşmanın yavaşça ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştiği takdirde, derhal öncelik gerektiren alanlara (örn. çok temel kişisel ve ailevi bilgiler, alış-veriş, yerel coğrafya, iş vs.) bağlı olan ibareleri ve ifadeleri anlayabilir." , B1 "Genelde aşına olunan bir aksan ile konuşmanın yapıldığı takdirde, hem genel iletileri hem de belirli ayrıntıları tanıyarak, ortak günlük veya iş ile ilgili konular hakkındaki doğrudan gerçeğe dayanan bilgileri anlayabilir. Sıkça iş yerinde, okulda, eğlence yerlerinde vs. karşılaşılan aşına hususlardaki anlaşılır standart konuşmanın, kısa anlatılar da dâhil, ana noktalarını anlayabilir.", B2"Normal olarak kişisel, sosyal, akademik veya mesleki yaşamda

karşılaşılan hem aşına olan hem de olmayan konular hakkındaki canlı veya yayınlanan standart konuşma dilini anlayabilir. Uzmanlık alanındaki teknik konuların konuşulması dâhil, standart diyalekt ile anlatılan soyut ve somut konuların ana fikirlerinin önerisel ve dilsel olarak karmaşık konuşmasını anlayabilir. Konunun oldukça bilindik olması ve konuşmanın yönü açık belirteçler ile işaretleniyorsa, bir tartışmanın karmaşık satırlarını ve uzayan konuşmasını takip edebilir.” kazanımlarına uygunluğu saptanmıştır. Yapılan saptamalar sonucunda eksik bulunan noktalar belirtilerek önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine hazırlanmış Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe setini oluşturan ders kitaplarının dinleme becerisi bağlamında betimlenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu betimleme ve değerlendirme gerçekleştirilirken araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi seçilmiştir. Doküman analizi “Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir. Araştırma yapılan alanla ilgili pek çok bilgi görüşme ve gözlem yapmaya gerek kalmaksızın belge inceleme yoluyla elde edilebilir. Bu sayede araştırmacı zaman ve kaynak tasarrufu sağlamış olur”(Yıldırım ve Şimşek, 2008: 188 akt.). “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen, olay veya olgular hakkında, bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi, geleneksel olarak, tarihçiler, antropologlar ve dil bilimcilerin kullandığı bir yöntem olmakla birlikte, sosyologlar ve psikologlar da doküman incelemesi kullanarak önemli kuramların geliştirilmesine katkıda bulunmuşlardır” (Şimşek, 2009: 42).

Bu çalışmanın veri kaynağını da yazılı materyal olan Yabancılar İçin Türkçe Seti A1, A2, B1, B2 kitapları ve dinleme metinlerinin yer aldığı CD’ler oluşturmaktadır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılması onaylanmış kitaplar evren olarak kabul edilmiştir. Bu kitaplar arasında Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından oluşturulmuş Yabancılar İçin Türkçe Seti A1,A2,B1,B2 kitaplarında yer alan dinleme becerisi etkinlikleri ve dinleme metinleri de bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu setin; Gaziosmanpaşa Üniversitesi TÖMER’de ders materyali

olarak kullanılması ve çalışma sürecinde bu alanda kullanılan güncel kaynaklardan biri olmasından dolayı seçilmiştir. Seviyelere göre sınıflandırılmış dört kitaptan; A1 seviyesi 6 bölümü içermektedir. 6 bölümde kendi içerisinde dört ana metin etrafında oluşturulmuş konuşma, okuma, yazma ve dinleme etkinlikleri yer almaktadır. A2 seviyesi 5 bölüm içermekte her bölümde de dört ana metin etrafında oluşturulan konuşma, okuma, yazma ve dinleme etkinlikleri yer almaktadır. B1, B2 seviyeleri de aynı şekilde 5 bölümden oluşmakta ve her bölüm dört ana metinle ilgili oluşturulmuş, okuma, yazma ve dinleme etkinliklerinden oluşmaktadır. Bu seviyelere de ait dinleme metinlerinin yer aldığı 5 dinleme CD' si bulunmaktadır. A1 seviyesine ait dinleme CD' sinde 23 metin A2 seviyesine ait dinleme CD' sinde 21 metin, B1 seviyesine ait dinleme CD' sinde 20 metin, B2 seviyesine ait dinleme CD' sinde 20 metin bulunmaktadır. Sete ait ayrı çalışma veya öğrenci kitabı bulunmamaktadır. Öğretmenlere kılavuz kaynak olarak iki kitap bulunmaktadır. Bu kitaplardan A1-A2 tek bir kitap ve B1 ve B2 seviyeleri de tek bir kitap şeklinde tasarlanmıştır. Bizim çalışmamızda sette yer alan ders kitapları ve CD' lerden yararlanılmıştır. Bu sette yer alan dinleme etkinliklerinin incelenmesi aşamasında Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni evren olarak kabul edilmiş, öz değerlendirme formunda yer alan dinleme becerisi kriterleri de örneklem olarak kabul edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Setinin incelenmesi aşamasında örneklemimizi oluşturan dinleme becerisi etkinliklerinin öncelikle sayıları belirlenmiştir. Daha sonra diğer dil becerilerine ait etkinliklerin sayıları tespit edilerek dinleme becerisi etkinliklerinin diğer dil becerilerine olan oranları saptanmış ve bu oranlamalar daire grafik aracıyla görselleştirilmiştir. İkinci aşamada seti oluşturan A1-A2-B1-B2 seviyelerindeki bölümlerde yer alan dinleme becerisi etkinlik türleri Leon'un etkinlik türleri sınıflandırmasından yararlanılarak tespit edilmiş ve dinleme becerilerini kapsayan dinleme metinleri seviye bazında tablolştırılmıştır. Son aşamada da Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımları ölçüt olarak kabul edilerek örneklemimizi oluşturan dinleme becerisi kazanımları da bu bağlamda incelenmiştir. Sette yer alan dinleme becerisi etkinlikleri ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine ait bilgiler olduğu gibi yazılmış, geriye kalan tüm bulgu, yorum ve değerlendirmelerde Türk Dil Kurumunun çevrimiçi sözlükleri ve yazım kılavuzu esas alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Yabancılar İçin Türkçe Seti temelde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bağlamında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede dil becerilerinin bir bütün olarak ele alınması ve dinleme becerisinin de diğer dil becerileri kadar önemsendiği öngörülmektedir. Buna göre Yabancılar İçin Türkçe Seti şu sorulardan hareketle incelenmiş ve bu bağlamda veriler analiz edilmiştir:

- Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2 seviyelerinde dinleme becerisi etkinliklerinin sette yer alan diğer etkinliklere oranı nedir?
- Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2 seviyelerinde dinleme sürecinde hangi tür dinleme etkinliklerine yer verilmiştir?
- Yabancılar İçin Türkçe A1,A2,B1,B2 seviyelerindeki dinleme becerisi etkinlikleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımlarına uygun mudur?

BÖLÜM IV

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde kuramsal açıdan ve yöntem bölümünde bahsedilen bilgiler doğrultusunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Seti; Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bağlamında incelenerek sette yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin diğer dil becerilerine ait etkinliklere oranının ne olduğu, sette hangi tür dinleme becerisi etkinliklerine yer verildiği ve bu etkinliklerin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımlarına uygun olup olmadığının saptanması amaçlanmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti dinleme becerisi bağlamında incelenirken öncelikle setteki kitaplar seviye bazında ele alınmış, kitaplarda yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin sayısı tespit edilerek diğer dil becerilerine olan oranları saptanmıştır. Devamında dinleme becerilerine ait etkinlik türleri Leon' un etkinlik türlerine ait yapmış olduğu sınıflandırmadan hareketle tespit edilmiş en son aşamada da dinleme becerisine ait etkinlikler ve etkinliklere ait dinleme metinlerini içeren CD'ler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımlarınaa uygunluğu açısından incelenmiştir.

Doküman analizinden hareketle söz konusu kitapları ve dinleme metinlerinin yer aldığı CD'leri dinleme becerisi bağlamında incelemeye yönelik Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninden hareketle kriterler oluşturulmuş ve bu doğrultuda incelemeler yapılmıştır.

Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti'ndeki dinleme becerilerine ait etkinliklere yönelik yapılan incelemeler şu şekildedir:

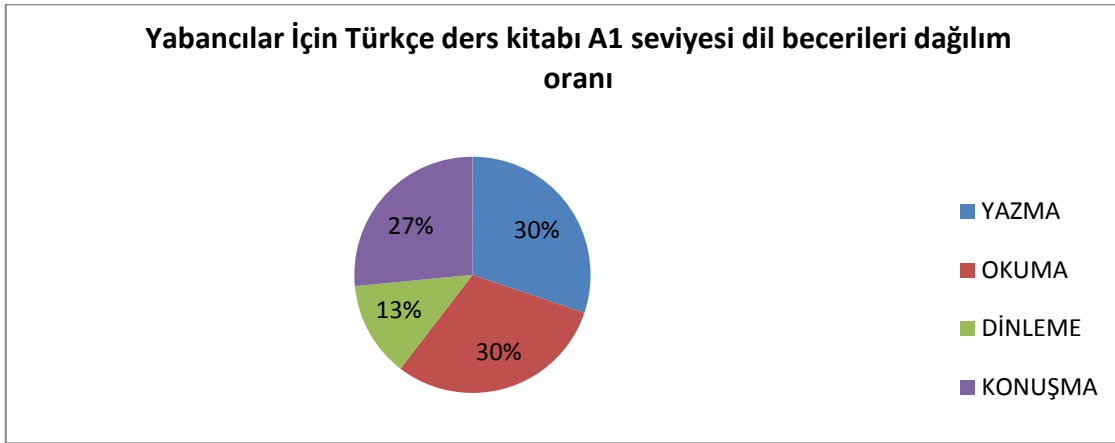
Gazi Üniversitesi TÖMER Tarafından Oluşturulan Yabancılar İçin Türkçe Setinde Yer Alan Dinleme Etkinliklerinin Diğer Dil Becerisi Etkinliklerine Oranı Nedir?

Bu bölümde Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından oluşturulan Yabancılar İçin Türkçe Setinde yer alan dil becerilerine ait etkinliklerin sayıları tespit edilerek dinleme

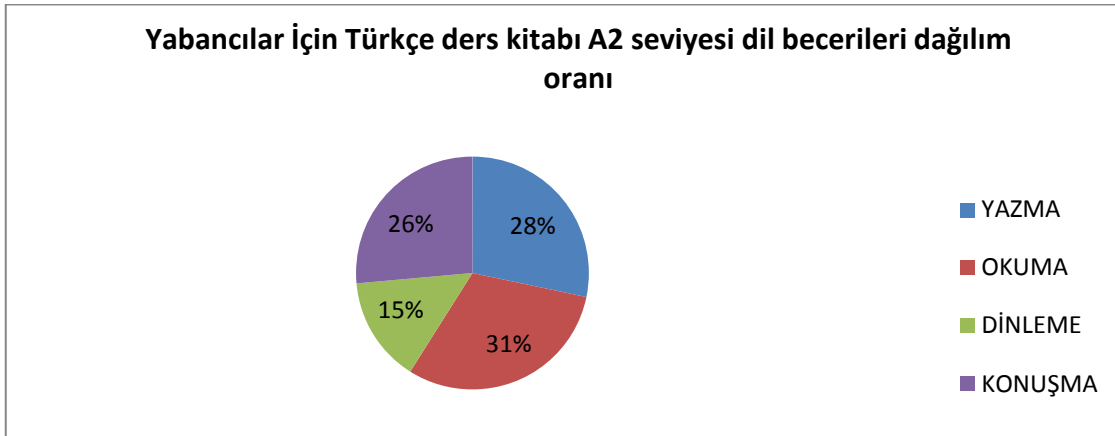
becerisi etkinliklerinin diğer dil becerilerine ait etkinliklere olan oranı hesaplanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel amaç iletişim becerisinin geliştirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninden hareketle dört temel dil becerisinin bir bütün halinde geliştirilmesi önemsenmiş ve bu alanda kullanılan kaynaklarda da dört temel dil becerisi üzerinde durulmuştur. Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti'nin bu alanda güncel yayınlardan biri olmasının yanı sıra bu setin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni' ne göre oluşturulduğu iddia edilmektedir. Bu sebeple Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan temel amaçları yansıması bakımından ele alındığında dil becerilerine eşit derecede önem verilmesi ve kitaplarda da dil becerilerine ait etkinliklerinin dengeli dağıtılmış olması beklenmektedir. Bu sebeple sette yer alan dil becerilerine ait etkinlik sayıları tespit edilerek dinleme becerisinin diğer dil becerilerine olan oranı saptanmıştır.

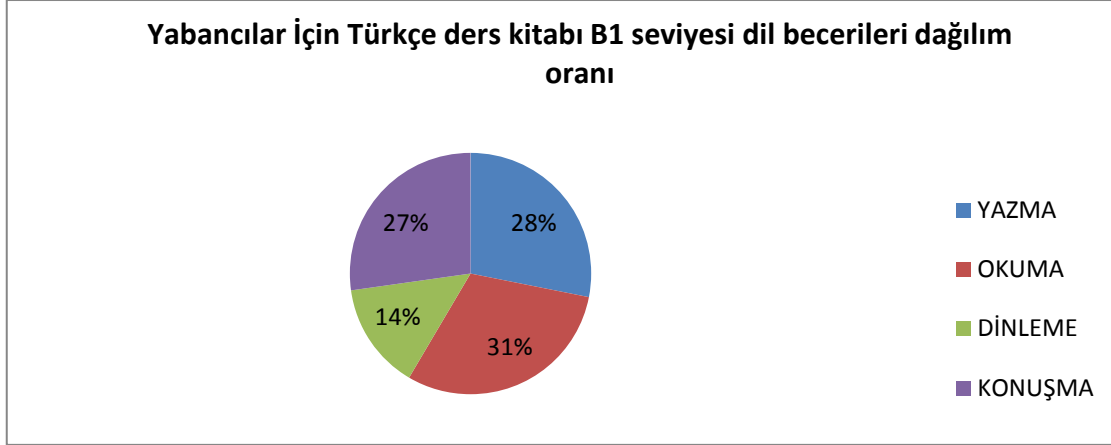
Tablo 2. Yabancılar İçin Türkçe Seti A1 seviyesi dil becerileri dağılım oranı

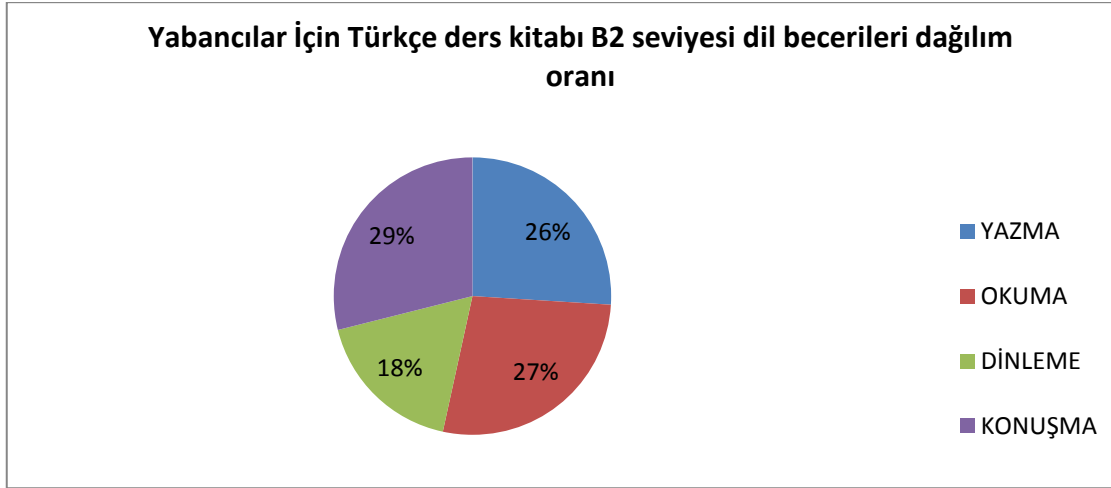
Tablo 3. Yabancılar İçin Türkçe Seti A2 seviyesi dil becerileri dağılım oranı

Tablo 4. Yabancılar İçin Türkçe Seti B1 seviyesi dil becerileri dağılım oranı

Tablo 5. Yabancılar İçin Türkçe Seti B2 seviyesi dil becerileri dağılım oranı

Yabancılar İçin Türkçe Seti'nde yer alan dil becerilerine yönelik etkinlikler bağlamında değerlendirildiğinde A1 seviyesinde toplam 245 etkinliğin yer aldığı görülmektedir. Bu etkinliklerden 74 tanesi okuduğunu anlama, 65 tanesi konuşma, 74 tanesi yazma ve 32 tanesi de dinleme becerisini geliştirmeye yöneliktir. Okuduğunu anlama becerisine ait etkinliklerin diğer dil becerilerine ait etkinliklere oranı %30, konuşma becerisinin %27, yazma becerisinin %30, dinleme becerisinin ise %13'tür.

Sete ait A2 seviyesi incelendiğinde okuduğunu anlama, konuşma, yazma ve dinleme becerilerine ait toplam 212 etkinliğin bulunduğu görülmektedir. Bu etkinliklerden 65 tanesi okuduğunu anlama, 56 tanesi konuşma, 60 tanesi yazma ve 31 tanesi de dinleme becerisini geliştirmeye yöneliktir. A1 seviyesinde de olduğu gibi A2 seviyesinde de dinleme becerisi oranının düşük olduğu görülmektedir. A2 seviyesinde yer alan toplam dil becerisi etkinliklerinin %31'i okuduğunu anlama, %26'sı konuşma,

%28'i yazma ve %15'ini de dinleme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler oluşturmaktadır.

B1 seviyesine bakıldığı zaman ise 68 okuduğunu anlama, 61 konuşma, 63 yazma ve 32 tane de dinleme etkinliği olmak üzere toplam 224 etkinliğe yer verildiği görülmektedir. Dinleme etkinlikleri toplam etkinliklerin %14'ünü oluşturmaktadır. Bu durumun aksine okuduğunu anlama %31, konuşma %27 ve yazma becerisine ait etkinlik türlerine ait oran %28 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sayıda dil öğreniminde üçüncü basamağı oluşturan B1 seviyesinde dil becerilerinin dördüne de eşit oranda önem verilmesi gerekirken bu seviyede de dinleme becerisinin oranının %14'te kaldığı görülmektedir. Bu oranın B1 seviyesi için düşük olduğunu söylemek mümkündür.

B2 seviyesinde de 56 okuduğunu anlama, 59 konuşma etkinliği, yazma 53 ve 36 dinleme etkinliği olmak üzere toplam 204 etkinlik bulunmaktadır. B2 seviyesinde okuduğunu anlama %27, konuşma %29, yazma %36 ve dinleme becerisine ait etkinliklerin de %18'e yükseldiği görülmektedir.

Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından oluşturulan Yabancılar İçin Türkçe Setinde dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrasında hangi tür dinleme etkinliklerine yer verilmiştir?

Bu bölümde Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti A1-A2-B1-B2 seviyelerinde yer alan dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrasında ait etkinlik türleri tespit edilmiştir. Bu süreçte sete ait seviyelerde yer alan bölümler belirlenerek bölümlerin isimleri, bölümlerdeki dinleme metinleri ve dinleme becerisine ait etkinlik türleri sınıflandırılmıştır. Bu süreçte Leon' un etkinlik türlerine ait yapmış olduğu sınıflandırmadan yararlanılmıştır.

A1 seviyesi bölüm bazında incelendiğinde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik toplam 32 etkinlikten 15 tanesi dinleme anı etkinliği geriye kalan 17 etkinlik ise dinleme sonrası etkinliğidir. Dinleme öncesine ait etkinliğin bulunmadığı görülmektedir. 15 dinleme anı etkinliğinden 6 tanesi metindeki boşlukları doldurma, 4 tanesi maddeleri işaretleme / seçme (bingo), 1 tane eşleştirme, 2 tane diyalogun eksik cümlelerini tamamlama ve 2 tane de bilgi arama etkinliğidir. Dinleme sonrasında ait 17 etkinliğin tamamı da doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular etkinliğinden oluşmaktadır.

Tablo 6. Yabancılar İçin Türkçe Seti A1 seviyesi dinleme etkinlik türleri

BÖLÜM	METİN	ETKİNLİK SAYISI	ETKİNLİK TÜRÜ
1.BÖLÜM: MERHABA Toplam: 3 etkinlik	Yeni Kelimeler Öğreniyorum	1	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma
	Emre ve Ailesi	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Fiziksel Özellikler	1	Dinleme Anı Etkinliği: Maddeleri işaretleme/ seçme (bingo)
	METİN YOK!	0	ETKİNLİK YOK!
2.BÖLÜM:NEREDE, NE ZAMAN ? Toplam: 4 etkinlik	Yolu Tarif Et	1	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma
	Alışveriş	1	Dinleme Anı Etkinliği: Maddeleri işaretleme/ seçme (bingo)
	Saat Kaç?	1	Dinleme Anı Etkinliği: Maddeleri işaretleme/ seçme (bingo)
	Haydi Cevapla	1	Dinleme Anı Etkinliği: maddeleri işaretleme/ seçme (bingo)
3.BÖLÜM: DİKKAT! Toplam: 4 etkinlik	Anonslar	1	Dinleme Anı Etkinliği: Eşleştirme
	Genel Metin		

	Nerede?	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Tiyatro Oyunu	2	Dinleme Anı Etkinlikleri: Diyalogun eksik cümlelerini tamamlama/ metindeki boşlukları doldurma Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
4.BÖLÜM: TEKNİK İŞLEMLER Toplam: 4 etkinlik	Sınava Kayıt	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Kumbara Bankası	1	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma
	Elbiselerim	1	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma
	Cep Telefonu	1	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma
5. BÖLÜM: NASIL GİDERİM? Toplam: 8 etkinlik	Nasıl Gidebilirim?	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Gençlik Parkı	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Sanat Sokağı	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	İnternet	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/

			yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
6.BÖLÜM: İLETİŞİM KURUYORUM Toplam: 7 etkinlik	Otobüste	2	Dinleme sonrası etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Eczanede	2	Dinleme Anı Etkinliği: Diyalogun eksik cümlesini tamamlama Dinleme sonrası etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Anı	2	Dinleme anı etkinliği: Bilgi arama Dinleme sonrası etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Meslek Seçimi	1	Dinleme Anı Etkinliği: Bilgi arama

A2 seviyesine yönelik etkinlik türleri incelendiğinde 6 tane dinleme anı 25 tane dinleme sonrası etkinlik bulunmaktadır. A2 seviyesinde de dinleme öncesi etkinliğine yer verilmediği görülmektedir. Dinleme anına ait 6 etkinlik 2 tane diyalogun eksik cümlesini tamamlama, 2 tane bilgi arama ve 2 tane de metindeki boşlukları doldurma etkinliklerinden oluşmaktadır. Dinleme sonrası etkinliklerin 23 tanesi doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli, 1 tanesi soru sorma ve 1 tanesi de seçilen metni tartışma etkinliğidir.

Tablo 7. Yabancılar İçin Türkçe Seti A2 seviyesi dinleme etkinlik türleri

BÖLÜM	METİN	ETKİNLİK SAYISI	ETKİNLİK TÜRÜ
1. BÖLÜM: HABERİN VAR MI? Toplam: 5 etkinlik	Pizza Siparişi	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Döviz Bürosunda	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/

			yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Hava Nasıl Olacak?	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Hangisini Seçeyim?	2	Dinleme Anı Etkinliği: Diyalogun eksik cümlesini tamamlama Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
2. BÖLÜM: BU BENİM DÜNYAM Toplam: 4 etkinlik	Yanlış Adres	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Reklamlar	1	Dinleme Anı Etkinliği: Bilgi arama
	Kampta	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Dalış Kulübü	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
3.BÖLÜM: DURMA KEŞFET Toplam: 8 etkinlik	Dedikodu	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular

	Haydi Uçurtma Atölyesine	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Sevgili Günlük	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Tiyatrodaki Sürpriz	2	Dinleme Anı Etkinlikleri: Metindeki boşlukları doldurma, bilgi arama
4.BÖLÜM:HAYATI ÖĞRENİYORUZ Toplam: 9 etkinlik	İki Kardeş	2	Dinleme Anı Etkinliği: Diyalogun eksik cümlelerini tamamlama Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Seyahat Acentesi	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular x2
	Mustafa'nın Yaz Tatili	3	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Sınıf Arkadaşları	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular

5. BÖLÜM: OKUYALIM VE ÖĞRENELİM Toplam: 8 etkinlik	Kulağınız Bizde Olsun	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Yaylada Röportaj Keyfi	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Öğrenci Haberleri	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Şifalı Sular	1	Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Soru sorma, seçilen metni tartışma

B1 seviyesinde 32 dinleme etkinliği bulunmaktadır. 32 dinleme etkinliğinin 8 tanesi dinleme anı etkinliği, 24 tanesi dinleme sonrası etkinliğidir. B1 seviyesinde dinleme öncesine ait etkinlik bulunmamaktadır. Dinleme anı 8 etkinliğin 5 tanesi metindeki boşlukları doldurma, 1 tanesi karşılaştırma ve 2 tanesi de bilgi arama etkinliğidir. Dinleme sonrası etkinliklerinden 1 tanesi özetleme, 1 tanesi yazma ve 22 tanesi de doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır

Tablo 8. Yabancılar İçin Türkçe Seti B1 seviyesi dinleme etkinlik türleri

BÖLÜM	METİN	ETKİNLİK SAYISI	ETKİNLİK TÜRÜ
1. BÖLÜM: GÖRÜNDÜĞÜ GİBİ DEĞİL Toplam: 6 etkinlik	Sertab'la Söyleşi	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Sosyal Medya	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış

			ya da çoktan seçmeli sorular
	Yardım Projesi	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Fal Keyfi	2	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
2.BÖLÜM:HAYATI OKUYORUZ Toplam: 4 etkinlik	Psikolojide Renklerin Etkisi	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Adam Olacak Çocuklar	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Dünyanın Yedi Harikası	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Ev Ekonomisi	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
3.BÖLÜM:BİR BİLENE DANIŞALIM Toplam: 8 etkinlik	İmza Günü	2	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli

			sorular
	Başucu Kitabı	2	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Tatil İlanları	2	Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Küresel Isınma	2	Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
4.BÖLÜM:GEÇMİŞTEN GELECEĞE Toplam: 8 etkinlik	Memleket İsterim	1	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma
	İki Komşu	2	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Bu İşte Bir Yanlışlık Var	3	Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular, özetleme
	Bilgisayar Alırken	2	Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru/yanlış ya da

			çoktan seçmeli sorular, yazma
5.BÖLÜM: HİKAYELER VE HAYATIMIZ Toplam: 6 etkinlik	Avcı ile Küçük Kuş	2	Dinleme Anı Etkinlikleri: Karşılaştırma,bilgi arama
	Bana Bir Masal Anlat	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Ters Lale	2	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Altın Portakal	1	Dinleme Anı Etkinliği: Bilgi Arama

B2 seviyesinde etkinlik türleri incelendiğinde 36 tane dinleme etkinliğinden 11 tanesi dinleme anı 25 tanesi dinleme sonrası etkinliktir. Dinleme öncesine ait etkinlik bu seviyede de bulunmamaktadır. Dinleme anında da 1 tane maddeleri seçme /işaretleme (bingo), 2 tane metindeki boşlukları doldurma ve 8 tane de bilgi arama etkinliği bulunmaktadır. Dinleme sonrasında 4 özetleme, 3 yazma ve 18 tane de doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli etkinliğine yer verildiği görülmektedir.

Tablo 9. Yabancılar İçin Türkçe Seti B2 seviyesi dinleme etkinlik türleri

BÖLÜM	METİN	ETKİNLİK SAYISI	ETKİNLİK TÜRÜ
1. BÖLÜM: UZMANINA SOR Toplam: 5 etkinlik	Atatürk'ün Sanat Sevgisi	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	GDO	2	Dinleme sonrası etkinliği: doğru/ yanlış

			ya da çoktan seçmeli sorular x2
	Mimar Sinan	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Sirk Hayvanları	1	Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
2. BÖLÜM: NE YAPMALI? Toplam: 6 etkinlik	Gelecek Gençlerin	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Can Güvenliği	1	Dinleme Anı Etkinliği: Bilgi arama
	Çoklu Zeka Kuramı	2	Dinleme Anı Etkinliği: Bilgi arama Dinleme sonrası etkinliği: Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Gelinciğin Hikayesi	2	Dinleme Anı Etkinliği: Bilgi arama Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
3.BÖLÜM: KÜLTÜR SANAT Toplam: 10 etkinlik	Uzaya Seyahat	2	Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Mağara Resimleri	3	Dinleme Anı Etkinliği:

			Bilgi arama Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Özetleme, yazma
	Müzik Ruhun Gıdasıdır	2	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Bir Film	3	Dinleme Anı Etkinliği: Bilgi arama Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Özetleme, yazma
4.BÖLÜM: BİLİMDEN DÜNYAMIZA Toplam: 7 etkinlik	Matematik Nedir?	2	Dinleme Anı Etkinliği: Bilgi arama Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Yaşlı Adam ve Oğulları	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Yazma
	Göl Olmak	2	Dinleme Anı Etkinliği: Maddeleri işaretleme/ seçme (bingo) dinleme sonrası etkinliği: özetlemek
	Kitap Okumak	3	Dinleme Anı Etkinliği: Metindeki boşlukları doldurma Dinleme Sonrası

			Etkinlikleri: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
5. BÖLÜM: SANATTAN BİLİME Toplam: 7 etkinlik	Sanat Tarihine Giriş	1	Dinleme Sonrası Etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Minyatür ve Nakış	2	Dinleme Anı Etkinliği: Bilgi arama Dinleme Sonrası etkinliği: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular
	Bunları Biliyor Musunuz?	2	Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular, özetleme
	Spor Haberleri	2	Dinleme Sonrası Etkinlikleri: Doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular x2

Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından oluşturulan Yabancılar İçin Türkçe Setinde yer alan dinleme etkinlikleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde belirtilen dinleme kazanımlarına uygun mudur?

Günümüzde dil öğretiminde temel dayanak noktası olarak Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni kabul edilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni temele alınarak dil öğretim çalışmaları yürütülmektedir. Kullanılan kaynaklar da bu bağlamda hazırlanmakta öğrencilerin dil öğretiminde bir bütünlük sağlanması amaçlanmaktadır. Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Setinin de Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre hazırlandığı iddia edilmektedir. Bu iddiadan hareketle bu bölümde Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından

oluşturulan Yabancılar İçin Türkçe Seti A1-A2-B1-B2 seviyelerinde yer alan etkinliklerin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dil seviyesi kazanımlarına uygun olup olmadığı noktasında incelenmiştir. İnceleme gerçekleştirilirken dinleme CD' lerinde yer alan dinleme metinleri de incelenerek dil öğretiminde dinleme becerisinin geliştirilmesine hangi ölçüde hizmet ettiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 10. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımları

	GENEL İŞİTSEL ANLAMA
A1	Anlamı özümseyebilmesi için uzun süreli duraksamaları olan çok dikkatli ve yavaşça söylenen konuşmayı takip edebilir.
A2	Konuşmanın yavaşça ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştiği takdirde somut türdeki ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar anlayabilir. Konuşmanın yavaşça ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştiği takdirde, derhal öncelik gerektiren alanlara (örn. çok temel kişisel ve ailevi bilgiler, alış-veriş, yerel coğrafya, iş vs.) bağlı olan ibareleri ve ifadeleri anlayabilir.
B1	Genelde aşına olunan bir aksan ile konuşmanın yapıldığı takdirde, hem genel iletileri hem de belirli ayrıntıları tanıyarak, ortak günlük veya iş ile ilgili konular hakkındaki doğrudan gerçeğe dayanan bilgileri anlayabilir. Sıkça iş yerinde, okulda, eğlence yerlerinde vs. karşılaşılan aşına hususlardaki anlaşılır standart konuşmanın, kısa anlatılar da dahil, ana noktalarını anlayabilir.
B2	Normal olarak kişisel, sosyal, akademik veya mesleki yaşamda karşılaşılan hem aşına olan hem de olmayan konular hakkındaki canlı veya yayınlanan standart konuşma dilini anlayabilir. Uzmanlık alanındaki teknik konuların konuşulması dahil, standart diyalekt ile anlatılan soyut ve somut konuların ana fikirlerinin önerisel ve dilsel olarak karmaşık konuşmasını anlayabilir. Konunun oldukça bilindik olması ve konuşmanın yönü açık belirteçler ile işaretleniyorsa, bir tartışmanın karmaşık satırlarını ve uzayan konuşmasını takip edebilir.

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Seti Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan kazanımlar bağlamında seviyelere yönelik değerlendirildiğinde ilk olarak A1 seviyesi ele alınacaktır. A1 seviyesinde öğrencinin “Anlamı özümseyebilmesi için uzun süreli duraksamaları olan çok dikkatli ve yavaşça söylenen konuşmayı takip edebilir.” seviyesine ulaşması beklenmektedir. Bu seviyede dinleme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikleri kapsayan dinleme metinleri ele alındığında metinlerin kısa ve açık anlamlı olduğu görülmektedir. Talimat içeren, dilin yapısını yansıtan

metinlere yer verilmiştir. Temel amacın iletişimsel yetiyi geliştirmek olmasından dolayı da metinlerin seçilirken yakın çevreyi kapsayan ve öğrencinin hayatını kolaylaştırmaya yönelik olarak genel yaşam alanlarından olmasına dikkat edildiği görülmektedir. A1 seviyesinin dil öğretiminde ilk basamak olmasından dolayı da özellikle sözcük öğretimi üzerinde durulmakta öğrencilerin sözcük dağarcıklarını geliştirmeye yönelik metinler yer almaktadır. Kitapta 9. sayfadaki “Yeni Kelimeler Öğreniyorum” ve 17. sayfadaki “Fiziksel Özellikler” adlı metinler sözcük öğretiminin amaçlandığı etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 1. Yabancılar İçin Türkçe Seti A1 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri

The image shows two pages from a Turkish language textbook for A1 level. The left page (page 9) features a 'YURT BAŞVURU FORMU' (Passport Application Form) and a listening exercise. The right page (page 17) features a listening exercise with a grid of words and a list of options.

Page 9: YURT BAŞVURU FORMU

Adı Soy Adı: _____
 Doğum Tarihi: 22.01.1987
 Birek: _____
 Kızıya: _____
 Geli Üniversitesi - Ankara
 Telefon: 0 537 806 32 54

DİNLEME

A) Dinleyiniz. Boşlukları doldurunuz.

1. Adres nedir?	6. ...mek	11. ...ar	16. ...er	21. ...u
2. Nerede?	7. ...ık	12. ...ar	17. ...um	22. ...nu
3. Üzerine bağlandı neydi?	8. ...ne	13. ...ar	18. ...u	23. ...ta
4. Kız yaşadımı?	9. ...u	14. ...ta	19. ...ya	24. ...u
5. Mesleğiniz nedir?	10. ...m	15. ...u	20. ...er	25. ...u

Page 17: DİNLEME

A) Dinleyiniz. Doğru kelimeyi seçiniz. Dinleyi tamamlayınız.

- a) bakulun
b) kayım
c) gelsün
- a) gözüm
b) yüzüm
c) ellerim
- a) zayıf
b) büyük
c) dağcı
- a) sırtım
b) sırtım
c) kıyım
- a) güler yüzlü
b) dağcı
c) utangaç

Word Grid:

B	U	Y	U	O	Z	Ü	B	D	O	J
D	A	H	D	Y	V	E	D	S	D	B
A	B	R	Z	Y	A	T	E	G	S	S
Y	J	H	I	B	O	B	O	Z	V	I
T	Y	Z	H	R	A	L	L	R	Y	A
Y	E	E	O	E	C	B	H	A	U	E
B	T	L	O	P	C	P	A	C	V	N
L	E	J	U	E	N	O	L	A	P	T
Z	N	Q	C	S	N	T	A	V	N	Y
G	Y	A	N	N	E	A	N	N	E	N
L	E	L	P	P	E	S	R	V	A	T
B	T	A	O	T	A	M	O	L	A	K

Metinlerin yer aldığı dinleme CD'leri incelendiğinde de Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan kazanımlara paralel olarak metinlerde uzun süreli duraksamalara yer verildiği ve seviyeye uygun olarak yavaş söylendiği görülmektedir. Ayrıca günlük rutin içerisinde bulunulan mekânlara ait örneklerin olduğu da görülmektedir. 49. Sayfadaki “Anonslar” metni havaalanı, tren garı gibi mekânlarda yapılan anonslara örnekler içermektedir. Metinlerin sürelerinin genel anlamda 1 dakikadan kısa olduğu dikkat çekmektedir. En uzun metin 1 dakika 20 saniye ile A1 seviyesine ait kitapta 9. sayfadaki “Yeni Kelimeler Öğreniyorum” ve en kısa metin de

17 saniye ile 43. sayfadaki “Haydi Cevapla” adlı metinlerdir. Konuşmacının ses tonu ile de metinler aracılığıyla istediği vurgu ve imayı yansıttığını söylemek mümkündür.

Şekil 2. Yabancılar İçin Türkçe Seti A1 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri

A.2

B) Kuvvetli seslemler parantez, "bakter-hast" diyeği yazınız.

Hasta ( )
Doktor ( )
Hasta ( )
Doktor ( )
Hasta ( )
Doktor ( )

C) Aşağıdaki illere bir cümle yazınız.

İstanbul ( )
Ankara ( )
İzmir ( )
Antalya ( )
Eskişehir ( )
Konya ( )
Samsun ( )
Diyarbakır ( )
Adana ( )
Mardin ( )
Van ( )
Diyarbakır ( )
Adana ( )
Mardin ( )
Van ( )

A.3

C) Aşağıdaki bilgiler okuyunuz ve tabloya bulunan du-
duruza, sorulara cevaplayınız.

Alex Aras, 20.08.2012 tarihinde saat 08.30'da
Ankaradan İstanbul'a giden Aşağıdaki yolcu biletidir.

AKIN AKTAĞ	20.08.2012	09.30
ANKARA	İZMİR	12
10	18.08.2012	MUSKAVIA

1. Okuyucu, saat kaçta kalkıyor?
2. Gece kaçta kalkıyor?
3. Yolu, kaç numara otobüsle oluyor?
4. Bilet kaç TL?

DİNLEME

A) Anımsanır diyeyiz. Anımsanır ve yapıldığı yerleri eş-
leştiriniz.

Birinci anımsanır	İzmir
İkinci anımsanır	İstanbul
Üçüncü anımsanır	Adana
Dördüncü anımsanır	Van
Başka anımsanır	İzmir
Ayrıca anımsanır	İstanbul

Şekil 3. Yabancılar İçin Türkçe Seti A2 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri

A.1

C) Sınıfta bir oyun oynamıyoruz. Tabloydaki yanlış bilgileri doğru şek-
de işaretleyiniz. (Süre: 10 dakika).

KİMYA	KİMLİK	NEFES	NE ZAMAN	NE YAPTIK
Ben	ERKEK	sağda	her gün	okudum
Sofya	arkadaşımla	sınıfta	her sabah	yerim yok
Ali	öğrencilerle	mutlaka	bugün	okudum
Öğretmen	okulda	okulda	çok erken	okudum
Aysel	okulda	İstanbul'da	10 gün önce	okudum

DİNLEME

A) Aşağıdaki cümleleri diyaloga göre işaretleyiniz.
(Doğru: +, Yanlış: -)

Emel arkadaşları:
Emel, pizzanın buralarda arkadaşları ile.
Emel uygun fiyatlı bir menü seçti.
Pizza-yağlıdır önce geç.
Emel önce servis elemanıyla konuştu.
Servis elemanı teşekkür etti.
Emel pizzanın tadını tattı.

A.2

C) Bir arkadaşınız arkadaşlığı mektupla size bazı sorular
soruyor ve sizin yardım bekliyor. Siz de bir mektup
yazınız ve ona yardımcı olunuz.

Mehmet Murat
Arkadaşlar arkadaşları ile. Ben konular
sizin yardım bekliyorum ve size sorular var. Siz de bir mektup
yazınız ve ona yardımcı olunuz.

Ben 18 yaşındayım. Lise son sınıf öğrencisiyim.
Çok iyi Türkçe öğrenim ve arkadaşlarımla birlikte
çok zaman geçirdim. Çok iyi arkadaşlarım. Kendi
okulda arkadaşlarımla çok zaman geçirdim.
En iyi arkadaşlarımla arkadaşlarımla. Türkiye'de
arkadaşlarımla arkadaşlarımla. Çok iyi arkadaşlarım.
Siz de yardım bekliyorum.

DİNLEME

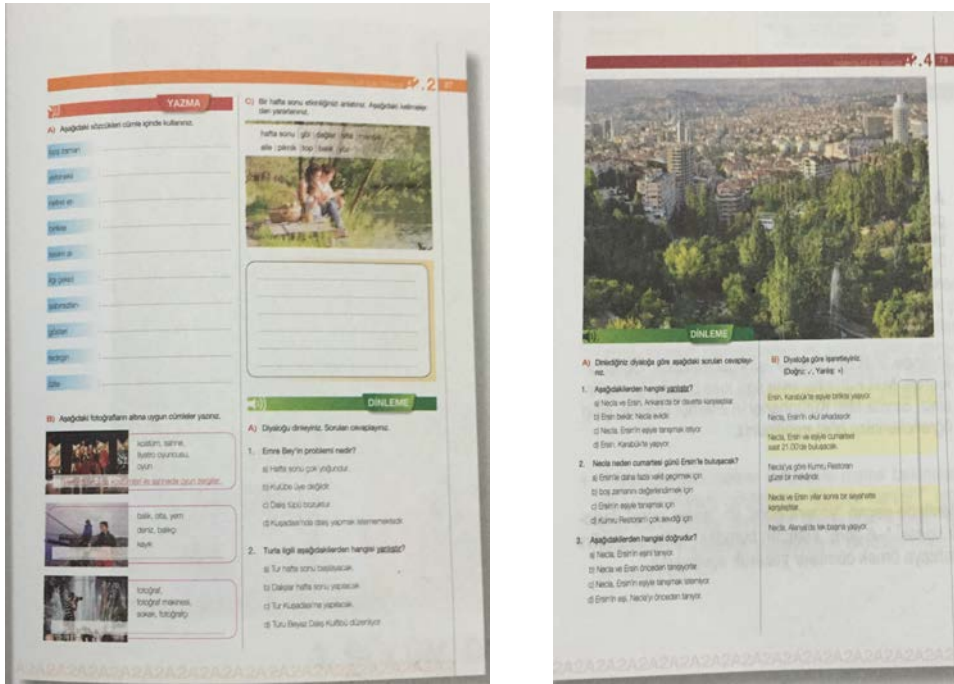
A) Diyaloga dinleyiniz, soruları diyaloga göre cevaplayınız.

1. Hazal, postaneye niçin gidiyor?
a) mektup göndermek için
b) mektup yazmak için
c) adresini öğrenmek için
d) problemi öğrenmek için

2. Hazal'ın mektubu niçin ablasına ulaştırmadı?
a) Çünkü postane mektubu göndermedi.
b) Çünkü Hazal daha numarasını yazmıştı.
c) Çünkü arkadaş mektubu kabul etmedi.
d) Çünkü mektup kaybolmuştu.

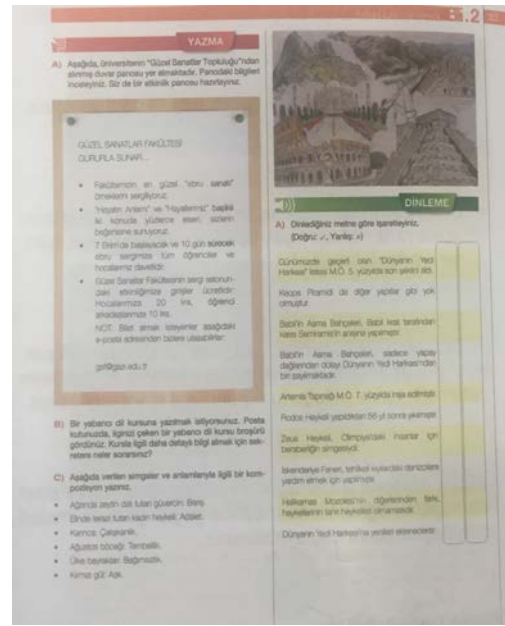
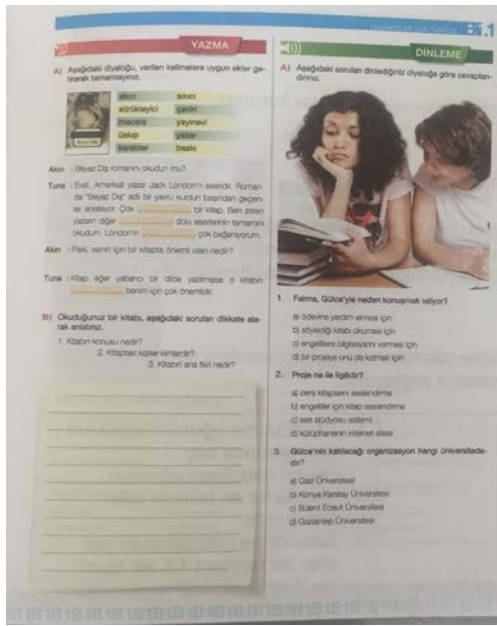
A2 seviyesinde yer alan dinleme etkinliklerini kapsayan dinleme metinleri de Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan kazanımlara uygunluğu bağlamında incelendiğinde metinlerin A2 seviyesine uygun olarak seçildiğini söylemek mümkündür. Bu seviyede öğrenciden beklenen “Konuşmanın yavaşça ve anlaşılır bir biçimde gerçekleştiği takdirde, derhal öncelik gerektiren alanlara (örn. çok temel kişisel ve ailevi bilgiler, alış-veriş, yerel coğrafya, iş vs.) bağlı olan ibareleri ve ifadeleri anlayabilir.” düzeyine ulaşmasıdır. Dilin yapısının kavrandığı var sayılarak artık günlük yaşamda karşılaşılan durumlar üzerinde durulmaktadır. Öğrencinin günlük yaşamını kolaylaştırabilecek (sipariş, alışveriş, resmi işlemler vb.) A2 seviyesine ait kitapta 7. sayfadaki “Pizza Siparişi” ve 25. sayfadaki “Yanlış Adres” adlı metinler öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri konuları içermektedir.

Şekil 4. Yabancılar İçin Türkçe Seti A2 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri

Bu metinlerin yer aldığı CD incelendiğinde duraksamalara bu seviyede de yer verildiği görülmektedir. Metinlerin sürelerine bakıldığı zaman da en uzun metnin 1 dakika 14 saniye ile 73. sayfadaki “Sınıf Arkadaşları” ve en kısa metin de 30 saniye ile 37. sayfadaki “Dalış Kulübü” adlı metindir. Metinler aracılığıyla tonlama yoluyla istenilen vurgu ve imaların yansıtıldığını söylemek mümkündür.

Şekil 5. Yabancılar İçin Türkçe Seti B1 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri

B1 seviyesinde yer alan dinleme etkinlikleri ait dinleme metinleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bağlamında incelendiğinde bu seviyede öğrencilerden “Genelde aşına olunan bir aksan ile konuşmanın yapıldığı takdirde, hem genel iletileri hem de belirli ayrıntıları tanıyarak, ortak günlük veya iş ile ilgili konular hakkındaki doğrudan gerçeğe dayanan bilgileri anlayabilir. Sıkça iş yerinde, okulda, eğlence yerlerinde vs. karşılaşılan aşına hususlardaki anlaşılır standart konuşmanın, kısa anlatılar da dâhil, ana noktalarını anlayabilir.” seviyesine ulaşması beklenmektedir. Bu sebeple metinlerde genel konular seçilmiş ve gerçek bilgiler üzerinde durulmuştur. Metinlerin konuları öğrencilerin sosyal hayatlarından hareketle seçilerek çevrelerinde gerçekleşen standart konuşmaları anlayabilmeleri amaçlanmıştır. Dinleme CD’leri de incelendiğinde konuşmaların akıcı, anlaşılır, seviyeye uygun olarak da standart ve kısa net anlatılara yer verildiği görülmektedir. Dil seviyelerinde eşik olarak kabul edilen bu seviyede metin süresi olarak da seviyeye paralel bir artışın olduğunu söylemek doğru olacaktır. Bu seviyede metin sürelerinin 2 dakikayı geçtiği görülmektedir. En uzun metin 2 dakika 38 saniye ile B1 seviyesine ait kitapta 33. sayfadaki “Dünyanın Yedi Harikası” adlı metin ve en kısa süreli metin de 45 saniye ile 15. sayfadaki “Yardım Projesi” adlı metindir.

Dil seviyesinde ileri bir basamak olan B2 seviyesi dinleme etkinliklerini kapsayan dinleme metinleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve bağlamında ele alındığında da görülmektedir ki bu seviyede de öğrencilerden beklenen “Normal olarak kişisel, sosyal, akademik veya mesleki yaşamda karşılaşılan hem aşına olan hem de olmayan konular hakkındaki canlı veya yayınlanan standart konuşma dilini anlayabilir. Uzmanlık alanındaki teknik konuların konuşulması dâhil, standart diyalekt ile anlatılan soyut ve somut konuların ana fikirlerinin önerisel ve dilsel olarak karmaşık konuşmasını anlayabilir. Konunun oldukça bilindik olması ve konuşmanın yönü açık belirteçler ile işaretleniyorsa, bir tartışmanın karmaşık satırlarını ve uzayan konuşmasını takip edebilir.” seviyesine ulaşmalarıdır. Metinler bu kazanıma paralel doğrultuda seçilmiştir. Bu seviyede bilimsel ve belirli alanda uzmanlık gerektiren konular anlaşılabilir. 71. sayfadaki “Matematik Nedir?” ve 59. sayfadaki “Müzik Ruhun Gıdasıdır” adlı metinler özellikle belirli alanlarda bilgiler vererek öğrencilerin özel alanlarda da bilgi edinmelerini amaçlamaktadır. Ayrıca dilde artık hâkimiyetin sağlandığı kabul edilerek metinlerde “makam, burç, ilim” gibi terim anlamlı sözcüklere yer verildiği görülmektedir.

Şekil 8. Yabancılar İçin Türkçe Seti B2 seviyesine ait dinleme etkinlik örnekleri

Ayrıca öğrenci somut bilgilerin yanı sıra soyut bilgileri de anlayabilecek bir seviyededir. Kitapta da metinlerin bu özellikleri içerdiğini söylemek mümkündür. “Gelinciğin Hikâyesi” adlı metinde sevgi teması işlenerek soyut konular üzerinde durulduğu görülmektedir. Yine dinleme CD’si incelendiğinde metinlerin seviyeye uygun olarak uzun seçilmediği görülmektedir. Sadece 3 metin 3 dakika civarındadır. B2 seviyesine ait kitapta 71. Sayfadaki “Matematik Nedir?” adlı metin 44 saniye ile en kısa metindir. 3 dakika 29 saniye ile de en uzun metin ise 41. Sayfadaki “Gelinciğin Hikâyesi” adlı metindir. Öğrencilerin vurgu ve tonlama yoluyla ima edilenleri anlaması amacıyla vurgu ve tonlamaya sıkça yer verildiği görülmektedir. Özellikle dinleme metinlerin doğal ortamlarda verilmeye çalışıldığı görülmektedir. 103. sayfadaki “Spor Haberleri” adlı metin gerçek bir spor haberi şeklinde verilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Türkiye'nin son yıllarda siyasi, ekonomik, kültürel alanlarda yaşamış olduğu gelişmeler sonucunda Türkiye dünyanın dikkatini çekmiş, Türkiye'ye ve Türkçeye duyulan ilgi artmıştır. Türkçeye duyulan ilginin artmasıyla beraber Türkçenin öğretilmesine yönelik çeşitli çalışmalar yapılarak bu alanda neler yapılması gerektiği ve neler yapılabileceği tespit edilmeye çalışılmıştır. Son yıllarda teknolojinin de gelişmesiyle beraber Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi daha yaygın hale gelmiştir. Bu da beraberinde bu alanda yaşanan kaynak, materyal, öğretim elemanı eksikliği gibi sıkıntıların da ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaşanan artışa rağmen bu alanda eksikliklerin olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmaların niceliksel olarak artması niteliksel olarak da yeterli olduğu anlamına gelmemektedir. Bu alanda yapılan çalışmaların, kullanılan materyal ve kaynakların temelini Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninin oluşturması gerekmektedir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni dil becerilerinin bir bütün halinde öğretilmesi gerektiğini belirterek bütün becerilere eşit önemin verilmesi üzerinde durmaktadır. Ancak genel anlamda yapılan çalışmalara, kullanılan kaynak ve materyallere bakıldığı zaman okuma, konuşma, yazma becerilerine gereken önem verilirken dinleme becerisine gereken önemin verilmediği görülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada da dil öğretiminde temel kaynak olarak kullanılan ders kitapları ele alınarak bu kitaplardaki etkinliklerin dil öğretiminde dinleme becerisinin geliştirilmesine olan katkısı incelenmiştir. Bu alanda yararlanılan çok sayıda kitap bulunmasına rağmen Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre hazırlandığı iddia edilen Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe seti A1, A2, B1, B2 seviyeleri üç temel açıdan ele alınmış ve sonuç olarak şu bulgulara ulaşılmıştır:

1. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları son yıllarda büyük ivme kazanmıştır. Bu sebeple bu alanda kaynak, materyal, öğretim elemanı gibi alanlarda eksiklikler hala mevcuttur. Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından oluşturulan Yabancılar İçin Türkçe Seti, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ikinci plana itilmiş dinleme becerisi alanında yaşanan eksikliği gidermeye yönelik önemli güncel bir kaynaktır.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre dil becerileri bir bütün olarak ele alınmalı ve bu becerilerin birbirlerini geliştirdikleri dikkate alınarak dinleme becerisine de diğer dil becerileri kadar önem verilmesi gerekmektedir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre hazırlandığı belirtilen Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti seviye bazında dinleme etkinlikleri sayısının diğer dil becerisi etkinliklerinin sayısına oranı incelendiğinde bu oranın A1 seviyesinde %13, A2 seviyesinde %15, B1 seviyesinde %14, B2 seviyesinde %18 olduğu görülmektedir. Dil becerilerinin bir bütün halinde geliştiği ve dil becerilerine eşit oranda önem verilmesi gerektiği dikkate alınırse dinleme becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin de sayısının artırılması gerekmektedir.

2.Sette yer alan dinleme becerilerine ait etkinlik türleri incelendiğinde dinleme öncesine ait etkinliğin bulunmadığı, dinleme anına ait 40 ve dinleme sonrasına da ait 91 etkinlik bulunmaktadır. Dinleme bir süreçtir ve bu süreç dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrasında meydana gelmektedir. Sürecin bir aşamasının atlanması dinleme becerisinin gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Dinleme becerisinin tam olarak geliştirilebilmesi için dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrasında eşit sayıda etkinlik türlerine yer verilmelidir. Sette yer alan etkinliklerin bu anlamda yetersiz kaldığı görülmektedir. Dinleme öncesine ait etkinlikler öğrencinin zihinsel olarak dinlemeye hazırlanmasına yardımcı olmakta, dinleme anı etkinlikleri de öğrencilerin metni anlamaya çabalamaları açısından dinleme sürecinde pasif rolden aktif role geçmelerini sağlamaktadır. Ancak sette ağırlığın dinleme sonrası etkinliklerinde olması önceki aşamaların atlanmasına ve öğrencilerin dinleme sürecine zor uyum sağlamalarına sebep olmaktadır. Bu da sağlıklı bir dinleme süreci açısından olumsuz bir durumdur. Dinlemenin bir süreç olduğu göz önünde bulundurulmalı dinleme öncesine ait etkinliklere yer verilerek dinleme anı etkinliklerinin sayısı artırılmalı ve dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrası etkinlikleri sayıca dengeli dağıtılmalıdır.

3.Dinleme anı ve dinleme sonrasında sınırlı etkinlik türünden yararlanıldığı görülmektedir. Dinleme öncesine ait hiç etkinlik bulunmamakta dinleme anında da bilgi arama, karşılaştırma ve eşleştirme türlerinden sadece birer tane bulunmaktadır. Dinleme anında en çok kullanılan etkinlik türü ise 15 etkinlikte kullanılan metindeki boşlukları doldurma etkinliğidir. Dinleme sonrasında 1 tane soru sorma, 1 tane seçilen metni tartışma, 5 tane özetleme, 4 tane yazma etkinliğine yer verilirken toplam 80 tane doğru/yanlış ya da çoktan seçmeli sorular etkinliğine yer verilmiştir. Etkinlik türü

olarak bazı etkinliklere ağırlık verilirken bazı etkinliklerden hiç yararlanılmaması öğrencilerin dinlemeyi tek bir amaca yönelik yapmalarına sebep olması bakımından oldukça sakıncalı bir durumdur. Farklı etkinlik türlerinden yararlanılarak öğrencilerin dinlemenin farklı boyutlarını algılamaları sağlanmalıdır. Özellikle dinleme öncesinde bağlamı tanıtmaya, ön bilgileri harekete geçirme gibi etkinlik türlerine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Öğrenciler böylece zihinsel olarak daha fazla işe koşulacak ve dinleme sürecinde aktif bir rol üstlenecektir. Dinlemenin bilgi edinme yollarından biri olmasından dolayı da dinleme anında öğrencinin bilgi edinmeye yönelmesini sağlamak amacıyla metindeki boşlukları doldurma etkinliğinin yanı sıra bilgi arama gibi etkinlik türlerinden de yararlanılmalıdır. Dinleme sonrasında da öğrencilerin zihinsel üretim gerçekleştirebileceği dinleme sürecini devam ettirebilecekleri etkinliklere ağırlık verilmesi gerekmektedir. Doğru/ yanlış ya da çoktan seçmeli sorular öğrenciyi üretmekten çok hazır bilgiyi kullanmaya yönlendirmektedir. Bunun yerine öğrencilerin dinlediklerini diğer dil becerileriyle ilişkilendirebilecekleri yazma, tartışma gibi etkinlik türlerine de yer verilmesi dinleme becerisinin gelişimi ve dinlemenin içeriğinin kalıcılığı açısından oldukça önemlidir.

4. Sette yer alan dinleme becerisi etkinlikleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisini geliştirmeye yönelik kazanımlar bağlamında değerlendirildiğinde de metinlerin içerik olarak seviyeye uygun olarak hazırlandığı görülmektedir. İlk seviyelerde somut ve basit konulardan yararlanılırken ilerleyen basamaklarda soyut ve zor konular bulunmaktadır. Süre açısından da özellikle ilk seviyelerde metin süreleri 1 dakika civarındadır. İlerleyen seviyelerde metinlerin sürelerinin arttığı görülmektedir. Bunların yanı sıra CD'lerde vurgu ve ima yoluyla verilmek istenen mesajlar yansıtılmaya çalışılmıştır. Temel seviyelerde daha yavaş bir sesletim gerçekleştirilirken son seviyeye doğru daha normal düzeyde sesletim yapıldığı görülmektedir. İletişimsel bağlamda dil öğretiminin benimsendiği bu sette telaffuz, vurgu ve tonlamada gerçekçi bir anlayışın benimsenmesi yapaylıktan kaçınılması öğrencilerin dil öğrenim sürecinde konuşma diline de aşinalık kazanmaları açısından olumlu bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bağlamında dil öğretiminde kullanılacak metinlerin genel yaşam deneyim alanlarından seçilmesi önerilmektedir. Bu sette yer alan metinlerin de bu metinlerin genel yaşam deneyim alanlarından alışveriş, seyahat gibi alanlardan seçildiği görülmektedir. Genel anlamda bakıldığında zaman Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti'nde yer alan

dinleme becerisi etkinlikleri ve etkinlikleri kapsayan metinlerin yer aldığı CD'ler incelendiğinde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni' ne uygun oldukları görülmektedir.

5.Sette dinleme metinlerinin bulunduğu CD'lere yer verilmesi dinleme becerisinin geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Ancak CD'lerde yer alan metinlerin görsel videolarla desteklenmemesi öğrencinin dinleme sürecinde tek bir duyu organını işe koşması açısından olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. CD'lerde yer alan metinlerin görsel videolarla desteklenmesi dinlenen metinlerin somutlaştırılması ve öğrenmenin kalıcılığının artırılması açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti'ne ait dinleme CD'lerinin görsel videolarla desteklenmesi gerekmektedir.

6.Bilindiği gibi literatürde dinleme türlerinden de bahsedilmiştir. Bu çalışmada ana amacımız dinleme becerisinin geliştirilmesi olmasından dolayı da dinleme türlerinin de üzerinde durulması gerekmektedir. Bu sebeple dinleme etkinliklerinde yararlanılan dinleme türleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu süreçte Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Eğitim Programı'nda yer alan dinleme türleri inceleme ölçütü olarak belirlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda A1 ve A2 seviyelerinde sadece seçici dinleme/ izleme türünden yararlanıldığı görülmektedir. B1 seviyesinde de 4. bölümde yer alan “Bu İşte Bir Yanlışlık Var” adlı metinde yaratıcı dinleme/ izleme türünden yararlanıldığı bunun dışında diğer dinleme metinlerinde seçici dinleme/ izleme türünden yararlanıldığı belirlenmiştir. İlerleyen basamaklarda yaratıcı dinleme/ izleme türünün sayısı artmaktadır. B2 seviyesinde 3. bölümde “Mağara Resimleri, Bir Film” ve 4. bölümde “Yaşlı Adam ve Oğulları” adlı metinlerde olmak üzere toplam üç tane yaratıcı dinleme/ izleme türüne yer verildiği görülmektedir. Bu türün dışında bu seviyede de sadece seçici dinleme/ izleme türünden yararlanılmıştır Yapılan tespitler sonucunda sette ağırlıklı olarak seçici dinleme/ izleme türüne yer verildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra ilk basamaklarda farklı türlere hiç yer verilmemesi önemli bir eksikliklerdir. İlerleyen basamaklarda ise yaratıcı dinleme/ izleme ve eleştirel dinleme/ izleme türüne yer verilmesi dinlemenin geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin kendilerini dinleme sürecine katmaları ve dinleme ile farklı dil becerilerini ilişkilendirebilmeleri adına farklı dinleme türlerinden de yararlanılmalıdır.

7.Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni bağlamında dil öğretimi çok dilliliğin yanı sıra çok kültürlülüğü de destekleyen bir yaklaşım göstermektedir. Burada amaç hedef dilin

öğrenim sürecinde dil becerilerinin geliştirilmesinin yanı sıra hedef dile ait kültürel olguların da öğretilmesini amaçlamaktadır. Kültürel öğelerin en önemli yansıması da atasözleri ve deyimlerde yer almaktadır. Bir toplumun deneyimleri sonucu ortaya çıkan bu söylemler kültürün tanıtılmasında ve öğrencinin hedef dile ait iletişimsel yetinin geliştirilmesinde önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Bu bağlamda Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti'nde yer alan Türk kültürünün birer yansıması olarak kabul edilen atasözü ve deyimler incelendiğinde bu anlamda sette eksikliklerin mevcut olduğu görülmektedir. Sette ilk seviyelerde “can vermek, yola getirmek, eser kalmamak, ele almak” gibi deyimlere yer verilirken ileri seviyelerde “hayal kırıklığına uğramak, dişini sıkmak” gibi deyimlere yer verildiği görülmektedir. Sette yer alan dinleme metinleri incelendiğinde atasözlerine yer verilmediği dikkat çekmektedir. İleri seviyelerde öğrencilerin dile hakim olmaları ve soyut anlamları da anlayabilmelerinden dolayı dinleme metinlerinde atasözleri ve deyimlerden daha fazla yararlanılması gerekmektedir.

8.Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti tespit edilen kriterler doğrultusunda incelendiğinde belirtilen eksiklikler dışında bu setin genel anlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin geliştirilmesinde yeterli ancak dinleme etkinliklerinin nicelik ve nitelik olarak, etkinlik türlerinin artırılması ve dinleme metinlerinin yer aldığı CD'lerin görsel videolarla desteklenmesi açısından geliştirilmesi gereken bir kaynak olduğunu söylemek mümkündür.

Öneriler

Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti üzerinde yapılan incelemeler sonucunda bu setin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yararlanılan güncel bir kaynak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Setin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninden hareketle oluşturulduğu dikkate alınırca bu bağlamda eksiklerinin olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninin iletişimsel yetiyi geliştirmeyi amaçlaması ve dil becerilerini bir bütün olarak ele alması noktasında dinleme becerisine diğer dil becerileri kadar önem verilmediği görülmüştür. Tezde yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin niceliksel olarak diğer dil becerilerinden oldukça az olduğu bulgusuna sete ait dört kitapta yer alan dil becerilerine ait etkinlik sayılarının tespit edilmesiyle ulaşılmıştır. Dil becerilerinin bir bütün halinde geliştiği ve bir becerinin diğer becerinin gelişimine katkı sağladığı dikkate alınacak olursa bu durum

set açısından büyük bir eksiklik. Dinleme becerilerinin sayısının niceliksel olarak artırılması öğrencilerin dinleme etkinliklerine odaklanarak dinlemeye de diğer dil becerileri kadar önem vermelerini sağlayacaktır.

Dinleme etkinliklerinin niceliksel olarak artırılmasıyla beraber niteliksel olarak da artırılması ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Dinlemenin aşamalı bir süreç olduğu dikkate alınır sette yer alan etkinliklerin de üç aşamayı kapsayacak şekilde oluşturulması gerekmektedir. Böylece öğrenci dinlemeye hazır hale gelerek dinlemenin sadece anlık bir durum olmadığı ve işitmeden farklı bir çaba gerektirdiğinin ayırımına varacaktır. Etkinlik türü bağlamında da tek tip etkinlik türüne ağırlık vermek yerine farklı etkinlik türlerinden yararlanarak öğrencilerin sıkılmalarının engellenmesinin yanı sıra konuşma, okuma ve yazma becerilerinin de geliştirilmesine katkı sağlayacak etkinlik türlerine yer verilmesi Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninin genel amaçlarına da uygun düşecektir. Böylece iletişimin ana unsuru olan dinleme becerisinin amaca uygun olarak geliştirilmesi sağlanacaktır.

Sette yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin yanı sıra dinleme CD'lerinin de Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninin kazanımlarına uygun olarak dinleme becerisinin geliştirilmesine katkı sağlamalıdır. Sette yer alan CD'lerdeki metinlerin telaffuzunun dil standartlarına uygun olduğu görülmektedir. Süre olarak seviyelerin altında ve üstünde yer alan metinlerin seviyeye uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Seviyenin altındaki metinler öğrencilerin dinleme sürecini önemsememelerine ve sıkılmalarına sebep olabilmekte seviyenin üzerindeki dinleme metinleri ise öğrencilerin anlayamamalarına ve dinlemeden uzaklaşarak konuya olan dikkatlerinin dağılmasına sebep olabilmektedir. Ayrıca dinleme CD'lerinde yer alan metinlerin videolarla desteklenmesi öğrencilerin birden çok duyusuna hitap edilerek dinlediklerinin daha kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır. Ayrıca öğrenciler bu şekilde dikkatlerini dinledikleri üzerine yoğunlaştırabileceklerdir.

Genel anlamda sette yer alan dinleme becerisi etkinliklerinin niceliksel ve niteliksel geliştirilmesi, dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrasının bir süreç olarak kabul edilmesi ve bu doğrultuda dinleme becerisi etkinliklerinin oluşturulması gerekmektedir. Dil öğretiminde temel dayanak noktası olan Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde yer alan dinleme becerisi kazanımlarından hareketle dinleme becerisi etkinliklerinin ve dinleme metinlerinin seviyeye uygun olması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Adalı, O. (2003). *Anlamak ve anlatmak*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Arıkan, H. (2005). Entegrasyon Teorileri Işığında Avrupa Bütünleşmesi ve Genişlemesi. (H.Arıkan ve M.Kar) *Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Arslan, D., Doğan, B., Deliveli, K., Kırmızı, F.S., Yaylı, D. ve Akkaya, N. (2008). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. (1. basım). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: CUP
- Çiftçi, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinlemeyi etkileyen faktörler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2 (2), 165-177.
- Çilenti, K. (1991). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Çongur, H. R. (1995). Söz Sanatı (I). *TÖMER Dil Dergisi*. 28.
- Demirel, Ö.(1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Demirel, Ö. (2008). *Yabancı dil öğretimi*. (4.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilaçar, A. (1968). *Dil, diller ve dilcilik*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ergin, M. (2008). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/ Yayım/ Dağıtım.
- Gür, H. (1995). Yabancı dil öğretiminde yöntem sorunu. *Dil Dergisi*. 28-34.
- İşcan, A. (2012). Yabancı dil öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi A.Kılınç ve A.Şahin (Editörler). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. (s.4-29). Ankara: Pegem Akademi.
- Karatay, H. (2011). *Yazma eğitimi*. M.Özbay (Editör). Ankara: Pegema Akademi Yayıncılık.
- MEB (2005). *İlköğretim Türkçe dersi 1–5 sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (6, 7, 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Özbay, M. (2009). *Anlama teknikleri: II dinleme eğitimi*. (1. basım).Ankara: Öncü Basımevi.
- Özkan, M. , Esin, O. ve Tören, H. (2001). *Yüksek öğretimde Türk dili yazılı ve sözlü anlatım*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*.(5.basım). İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Stern, H. H. (1991). *Fundamental concepts of language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Tarcan, A. (2004). *Yabancı dil öğretim teknikleri*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Tuzcu Eken, D. (2011). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde temel düzey dinleme-anlama etkinliklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı, İstanbul.

Ünalın, Ő. (2006). *Türkçe öğretime. (3. basım)*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Weaver, C. H.(1972). *Human listening: processes and behavior*. Indianapolis: Bobbs-Merrill Company, Inc.

Yalçın, A. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Study in Turkey hakkında bilgiler www.studyinturkey.gov.tr adresinden alınmıştır.

Yunus Emre Enstitüsü hakkında bilgiler www.yee.org.tr adresinden alınmıştır.

Avrupa konseyi dil projesi ve türkiye uygulaması hakkında bilgiler [http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli Egitim Dergisi/167/index3demirel.htm](http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167/index3demirel.htm) adresinden alınmıştır.

TÖMER hakkında bilgiler <http://www.tomer.ankara.edu.tr/tr/sayfa/70/avrupa-dil-portfolyosu> adresinden alınmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında Tokat' ta doğdu. İlkokul, ortaokul, ve lise eğitimini Tokat' ta aldı. 2013 yılında İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalından mezun oldu. 2013 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrencisi olmaya hak kazandı.

Yayınları:

YILMAZ, Fatih ve BABACAN, Gülşah (2015). “Öğretimin Planlanması- Unterrichtsplanung Planning of Instruction” adlı kitapta “Sıfatlardan Hareketler Renk Öğretimi

YILMAZ, Fatih ve BABACAN, Gülşah (2015). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Podcast Kullanımı”, *Turkish Studies*, 10/3, s 1153-1170.

YILMAZ, Fatih ve BABACAN, Gülşah (2015). “Dinleme Eğitimi ve Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler” , *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES 2015, s 905-923.